
XVI

LES EXPRESSIONS DE LLOC

Sumari

1. Introducció
2. Aspectes sintàctics de les expressions de lloc
  - 2.1. Les preposicions *a* i *en*
  - 2.2. La preposició *cap*
  - 2.3. La preposició *fins*
  - 2.4. Les preposicions *per* i *per a*
  - 2.5. Les locucions *des de* i *de [...] estant*
  - 2.6. Les correlacions *de [...] a* i *des de [...] fins a*
  - 2.7. Les expressions *a tot + TOP* i *per tot + TOP*
  - 2.8. Les expressions *arreu*, *arreu arreu*, *a tot arreu*, *per tot*, *pertot* i *pertot arreu*
  - 2.9. Adverbis i preposicions alhora
3. Qüestions de toponímia
  - 3.1. Elements que conformen el topònim
  - 3.2. La part genèrica del topònim
  - 3.3. El primer formant de la part concreta del topònim
    - 3.3.1. L'article definit en el primer formant dels topònims catalans o catalanitzats
    - 3.3.2. L'article definit i la comarca
    - 3.3.3. L'article definit en el primer formant dels topònims no catalanitzats
    - 3.3.4. L'article salat en el primer formant
    - 3.3.5. L'apel·latiu *ca* com a primer formant
    - 3.3.6. L'apel·latiu *son* com a primer formant
  - 3.4. El segon formant de la part concreta del topònim
    - 3.4.1. L'article definit en el segon formant
    - 3.4.2. L'article salat en el segon formant
    - 3.4.3. L'article personal en el segon formant
    - 3.4.4. Les preposicions davant el segon formant
    - 3.4.5. El nom d'un curs d'aigua com a segon formant
    - 3.4.6. El nom d'una comarca com a segon formant
  - 3.5. Els hidrònims
  - 3.6. Les comarques dels Països Catalans
  - 3.7. La toponímia municipal
    - 3.7.1. Legislació aplicable als topònims municipals
    - 3.7.2. Llista dels noms oficials dels municipis dels Països Catalans (→ CD-ROM)
    - 3.7.3. La toponímia menor dels municipis
    - 3.7.4. Les vies públiques
    - 3.7.5. Les empreses i les entitats públiques i privades

- 3.7.6. Els edificis i altres construccions
- 3.7.7. Les dependències singulars
- 3.8. Els topònims no catalans
  - 3.8.1. Els noms dels municipis, les províncies, les regions i els departaments
  - 3.8.2. Els noms de les comunitats autònomes
- 3.9. Altres topònims
  - 3.9.1. Els noms d'estats i continents
  - 3.9.2. Els noms d'astres i d'agrupacions d'astres
- 3.10. La rosa dels vents
  - 3.10.1. Els punts cardinals
  - 3.10.2. Els punts cardinals com a formants de topònims
- 4. Aspectes gràfics relacionats amb la toponímia
  - 4.1. Els topònims en el mapa
  - 4.2. Les adreces en la correspondència
- 5. Bibliografia

1. Introducció

La importància de les expressions de lloc en la redacció de textos és evident. En aquest capítol volem tractar només, però, d'alguns aspectes relacionats amb aquest tema que són causa sovintejada de vacil·lació i fins d'error.

La part més important d'aquest capítol està dedicada a qüestions de toponímia, que és un aspecte bastant oblidat de les gramàtiques i els manuals actuals, malgrat l'ús generalitzat que se'n fa.

2. Aspectes sintàctics de les expressions de lloc

2.1. Les preposicions *a* i *en*

2.1.1. En general, la preposició *a* indica direcció o moviment envers el lloc del qual es parla, i també la situació del lloc físic¹ —real— on s'esdevé algun fet, especialment davant l'article definit i el determinant interrogatiu *quin*.

- [1] Eren *A* la plaça. [2] S'estan *A* casa meva.
[3] No sé *A* quin pis viuen.

2.1.2. Els verbs que indiquen direcció de moviment regeixen la preposició *a*.

- [4] Demà aniran *A* l'aeroport.
[5] Amb aquest pas mai no arribareu *Al* cim.
[6] Baixem *Al* celler a agafar una ampolla de xampany.

Tanmateix, si l'expressió de lloc comença amb un demostratiu, amb un numeral, amb l'article indefinit *un* o amb els quantificadors indefinits *un* o *algun*, podem fer servir, indistintament, *a* i *en*.

- [7a] Pugeu *EN* aquell turó. [7b] Pugeu *A* aquell turó.

2.1.3. Si l'expressió de lloc no assenyalava el terme, sinó tan sols la direcció aproximada del moviment, no hem de fer servir *a* sinó *cap* [*a*] (v. § 2.2), *dret a*, *envers*, *vers* o alguna altra expressió similar.

- [8] M'ha adreçat *CAP A* aquest poble.
[9] Dirigeix-te *ENVERS* aquell carrer tan estret.

2.1.4. Si l'ús de la preposició *a* pot originar ambigüitat, és preferible emprar *en* o alguna altra preposició, com ara *dins*, *damunt*, etc. (OI, objecte indirecte; CCL, complement circumstancial de lloc).

- [10a] Quin ressò doneu a la vostra nació (OI) *EN* la història (CCL)?
[10b] Quin ressò doneu *EN* la vostra nació (CCL) a la història (OI)?
[11a] Tinc magatzems de distribució *A* tot l'Empordà (= faig la distribució per tot l'Empordà).

1. *Lloc físic*: indret on s'esdevé algun fet o on algú pot romandre o fer alguna cosa.

- [11*b*] Tinc magatzems de distribució EN tot l'Empordà (= *tinc magatzems per tot l'Empordà*).
 [12*a*] He escrit molt AL diari (= *he adreçat molts escrits al diari*).
 [12*b*] He escrit molt EN el diari (= *he fet molts articles per al diari*).

Com podem observar, cada frase pot tenir lectures diferents segons la preposició que fem servir.

2.1.5. Els complements circumstancials de lloc formats per topònims —especialment si no porten article— han de ser introduïts amb la preposició *a*.²

- [13] Anem A l'Hospitalet de l'Infant.   [14] Vine A Alacant.
 [15] Era A Perpinyà.

Fem servir també la preposició *a* quan el lloc sense article és figurat³ (v. t. § 2.1.10).

- [16] Enguany hi ha molts infants A EGB.
 [17] Aquell equip va fracassar estrepitosament A Primera Divisió.

2.1.6. Els llocs figurats que porten article són introduïts usualment per la preposició *en*.

- [18] EN la Grècia clàssica hi havia molts mites.
 [19] EN la Barcelona de cada dia cal fer molts equilibris econòmics.

2.1.7. La preposició *a* introdueix moltes locucions prepositives de lloc, encara que algunes, per tradició, mantenen la preposició *en* (com ara en les expressions *en mar* i *en terra* [com a contrari de *en mar*]).

- [20] Veniu A TAULA!   [21] Va A MISSA cada diumenge.
 [22] A PALAU fan moltes ballades.   [23] Els agrada d'anar A PASSEIG.
 [24] He deixat els llibres A TERRA.   [25] Ara són EN MAR.

2.1.8. En algunes expressions que són designacions de lloc en sentit figurat i que depenen d'un verb que no indica direcció de moviment, és preferible d'usar la preposició *en* davant els articles definits.

- [26*a*] ~ Vegem-ho als exemples següents.
 [26*b*] Vegem-ho EN els exemples següents.
 [27*a*] ~ A la il·lustració III podem apreciar-ne tots els detalls.
 [27*b*] EN la il·lustració III podem apreciar-ne tots els detalls.
 [28*a*] ~ Tal com hem dit AL capítol anterior, això no és possible.
 [28*b*] Tal com hem dit EN el capítol anterior, això no és possible.
 [29*a*] * No podem fer res A la situació actual.
 [29*b*] No podem fer res EN la situació actual.

De fet, com més figurat és considerat el lloc pels parlants, més impròpia se sent la preposició *a*. Tanmateix, si ens referim a una pàgina, l'ús general ens mena a fer servir sistemàticament la preposició *a*.

- [30] Comprova-ho A la pàgina 5.

2. Al País Valencià, amb verbs que no indiquen direcció de moviment, col·loquialment es fa servir també la preposició *en* (cf. Josep LACREU, *Manual...*, p. 292): *Viu en Alacant, sóc en València*.

3. *Lloc figurat*: noció derivada de la idea de lloc físic, com poden ser persones, objectes, institucions i conceptes abstractes de tot ordre.

2.1.9. En les referències bibliogràfiques a articles de publicacions periòdiques o a obres que n'inclouen d'altres, és aconsellable fer servir la preposició *a* davant la denominació de la publicació englobadora.

- [31] Ho vaig trobar en l'article «Dos en un», a *Revista d'Economia*, núm. 24 (gener 2006), p. 18.

2.1.10. Fem servir *en* per indicar situació o repòs, especialment quan el lloc és figurat.

- [32] Han de dormir EN llits separats.
[33] No he trobat descans EN cap d'aquestes lectures.

La preposició *en* té també un valor semblant a *dins*, *durant*, *enmig de*.

- [34] EN la pau també pots morir en qualsevol moment.

2.2. La preposició cap

2.2.1. La preposició *cap* indica direcció. Si l'expressió de lloc que segueix és introduïda per les preposicions *a* o *en*, les manté.

[35] Torna CAP a casa.	[36] Anava decidit CAP a la plaça.
[37] Tira CAP endavant.	[38a] CAP on aneu?
[38b] CAP a on aneu?	[39a] ~ Vaig CAP aquell lloc.
[39b] Vaig CAP a aquell lloc.	[39c] Vaig CAP en aquell lloc.
[40a] Vine CAP dalt ara mateix!	[40b] Vine CAP a dalt ara mateix!
[41] Ha sortit un tren CAP a València.	

Aquesta regla, propugnada per la gramàtica normativa, es refereix a la forma que pren normalment un determinat sintagma quan fa de complement circumstancial de lloc. Així, construïm, amb el terme *casa*, l'expressió locativa *a casa*; amb l'adverbi *davant*, els locatius *davant* i *al davant*; amb el terme *plaça*, l'expressió *a la plaça*; amb el sintagma *aquell lloc*, les expressions *en aquell lloc* o *a aquell lloc*, etc. I això és independent del verb que hi hagi en l'oració (llevat d'alguns casos de règim verbal, no cal dir-ho).

Per aquest motiu, una frase com ara [39a] no seria admissible, d'acord amb la regla donada més amunt. Tanmateix, també segons la gramàtica normativa, «*cap a* es redueix a *cap* davant dels demostratius i d'alguns adverbis, sobretot els començats amb *a*» (FABRA, 1981, p. 172).⁴ Els gramàtics posteriors a Fabra n'han unificat aquests usos amb els de la preposició *fins* (v. § 2.3).

2.2.2. Equival també a les expressions *cap a la banda de*, *no gaire lluny de*, *prop de*, i també a *devers*, *vers* i *envers*.

- [42] CAP al pla el temps està més serè.
[43a] Ha tombat CAP a aquell indret fosc.
[43b] Ha tombat CAP en aquell indret fosc.

4. Fabra, que es basava segurament en una constatació d'usos del català central oral, no va tenir en compte que, si els demostratius de la varietat central comencen amb la lletra *a*, la caiguda de la preposició pot ser deguda senzillament a raons de fonètica sintàctica, però que aquesta regla podia ser pertorbadora per a tot el sistema.

2.3. La preposició *fins*

2.3.1. La preposició *fins* assenyalava un terme sense ultrapassar-lo, i s'empra per indicar una distància, els límits o la mesura d'una cosa. Si l'expressió de lloc que segueix és introduïda per les preposicions *a* o *en*, les manté.

[44] Anirem FINS a Ciutadella.	[45] Van pujar FINS en aquella muntanya.
[46a] FINS on vols anar?	[46b] FINS a on vols anar?
[47] M'arribaré FINS a la vila.	[48a] Puja FINS dalt.
[48b] Puja FINS a dalt.	

2.3.2. Considerem que la regla donada per alguns normativistes posteriors a Fabra en el sentit que, davant els adjectius demostratius, cal escriure sempre *fins*, i no *fins a*, és, si de cas, una mala interpretació de la regla prescrita per la gramàtica oficial: «Les designacions de lloc o de temps solen revestir darrere de *fins* la mateixa forma que revestirien en l'absència d'aquesta preposició» (FABRA, 1981, p. 173).⁵

Així, no hauríem d'escriure [49a], sinó [49b] o [49c], tal com ho fem a [50a] i [50b].

[49a] ~ Arribarem FINS aquella ermita.	[49b] Arribarem FINS A aquella ermita.
[49c] Arribarem FINS EN aquella ermita.	[50a] Arribarem A aquella ermita.
[50b] Arribarem EN aquella ermita.	

Fabra ho afirmà en la «conversa» número 354: «L'omissió de qualsevol de les dues preposicions *a* i *en* darrere *fins* en els circumstancials de lloc ens sembla, però, poc recomanable, i així mateix en els circumstancials de temps» (FABRA, 1983, vol. II, p. 337).

2.4. Les preposicions *per i per a*

D'acord amb la regla general proposada en el lloc corresponent,⁶ només fem servir *per a* davant de sintagma nominal en context de posterioritat (en aquest cas, de destinació).

Per tant, en les expressions de lloc, gairebé sempre farem servir *per*.

[51] Ballaven PER el carrer.	[52] Surt PER la finestra si no vols que et vegin.
[53] La vaig veure PER els jutjats.	

Tanmateix, podem emprar *per a* amb el sentit de *cap a* (referit sempre a un mitjà de transport, mai a una persona).

- [54a] ~ Cada vespre hi ha vaixell PER A Maó.

Amb tot, és preferible de fer servir, en casos com aquest, *cap a*.

- [54b] Cada vespre hi ha vaixell CAP A Maó.

2.5. Les locucions des de *i de [...]* estant

2.5.1. La preposició composta *des de* assenyalava el lloc de referència o de partida.

[55a] Se l'escoltaran DES DE la finestra.	[56a] Hi vam anar DES DE casa.

5. És curiós observar que, a la pàgina 174, Fabra ens ofereix l'exemple següent, relatiu als usos de la preposició *fins* quan no precedeix designacions de lloc o de temps: *Hem arribat fins aquell extrem*.

6. Vegeu el capítol XXII, § 6.

2.5.2. Amb aquest mateix valor podem emprar l'expressió *de [...]* *estant*.

[55*b*] Se l'escoltava DE la finestra ESTANT.

Tanmateix, no podem fer aquesta substitució si *estant* no significa que l'acció s'esdevé estant-se o romanent en aquell lloc.

[56*b*] * Hi vam anar DE casa ESTANT.

2.5.3. De vegades fem servir també la locució temporal *de [...]* *ençà* com a locatiu.

[57] DEL turó ENÇÀ tot és terra erma.

2.6. Les correlacions de [...] a i des de [...] fins a

En algunes determinacions circumstancials de lloc establim una correlació entre dos indrets per indicar el començament i el final d'un itinerari o els límits d'un territori.

Aquestes correlacions es poden establir amb les preposicions simples *de* i *a*, o amb les preposicions compostes *des de* i *fins a*.

[58*a*] DE Salses A Guardamar i DE Fraga A Maó.

[58*b*] DES DE Salses FINS A Guardamar i DES DE Fraga FINS A Maó.

Sense gosar condemnar-les rotundament, creiem que no és recomanable de fer encruaments entre els elements d'aquestes dues correlacions.

[59*a*] ~ Va anar DE Ceret FINS A Perpinyà.

[59*b*] ~ Va anar DES DE Ceret A Perpinyà.

[59*c*] Va anar DE Ceret A Perpinyà.

[59*d*] Va anar DES DE Ceret FINS A Perpinyà.

2.7. Les expressions a tot + TOP, per tot + TOP i mig + TOP

Els adjectius *tot* ('enter/a') i *mig* ('bona part de'), quan precedeixen un nom de lloc (dit aquí també *topònim*, TOP) que no porta article, *esdevenen invariables*. (Vegeu Costa, 1998, en la bibliografia.)

[60] Tot/Mig València l'aclamà.

[61] Tot Estats Units ho lamentarà.

Així doncs, les expressions de lloc *a tot* + TOP i *per tot* + TOP són també invariables.

[62] Corregué la notícia PER TOT Lleida.

[63] Això s'esdevindrà A TOT Catalunya.

2.8. Les expressions arreu, arreu arreu, a tot arreu, per tot, pertot i pertot arreu

2.8.1. L'adverbi *arreu* significa 'per totes les bandes'.

[64*a*] Veig gent ARREU.

2.8.2. L'expressió adverbial *arreu arreu* és una iteració intensiva de *arreu*.

[65*a*] ARREU ARREU, vull anar.

2.8.3. La locució prepositiva *a tot arreu* és una altra expressió intensiva de *arreu*.

[65*b*] A TOT ARREU, vull anar.

2.8.4. L'expressió *per tot* no és una veritable locució. Es tracta de la preposició *per* i del quantitatiu *tot*, el qual, si precedeix un topònim sense article, esdevé invariable (cf. § 2.7).

- [66] Vam passejar PER TOTA la vila.
[67] Vam passejar PER TOTS els carrers d'Alcoi.
[68] Aquest tret fonètic s'ha estès PER TOT Catalunya.⁷

2.8.5. L'adverbi *pertot* és un sinònim de *arreu*.

- [64b] Veig gent PERTOT.

2.8.6. La locució *pertot arreu* és una expressió intensiva de *pertot*.⁸

- [65c] PERTOT ARREU, vull anar.

2.9. Adverbis i preposicions *alhora*

2.9.1. Molts circumstancials de lloc que indiquen la situació d'una cosa respecte a la situació d'una altra són expressats per mitjà d'adverbis de lloc que actuen sols o que formen locucions adverbials amb la preposició *a* anteposada,⁹ com ara *[a] dins*, *[a] dintre*, *[a] fora*, *[a] damunt*, *[a] darrere*, *[a] sobre*, *[a] dessorre*, *[a] dalt*, *[a] baix*, *[a] prop*.¹⁰

- [69a] És DINS. [69b] És A DINS.

2.9.2. Alguns adverbis de lloc construeixen locucions adverbials amb la contracció *al*, com ara *al davant*, *al darrere*, *al damunt*, *al dessorre*, *a la vora*, *al dins* ('en la part de dins'), *al defora* ('en la part de fora'), *al dedins* ('en la part de dins').

- [70] Vés AL DAVANT. [71] Hi ha molts nens AL DEFORA.

2.9.3. Un bon nombre d'aquests adverbis i locucions adverbials admeten la posició de la preposició *de* a fi de formar locucions prepositives; igualment poden actuar també d'adverbis tots sols, formes que són considerades d'un registre més formal (llevat *sota* i *vora*, que es construeixen sense preposició al davant).¹¹

2.9.4. No és acceptable de formar locucions prepositives amb aquests adverbis precedits de la preposició *a* tota sola.

- [72a] Li caigué DAMUNT. [72b] Li caigué A DAMUNT.
[72c] Li caigué AL DAMUNT. [73a] Li caigué DAMUNT el cap.
[73b] Li caigué DAMUNT DEL cap. [73c] * Li caigué A DAMUNT el cap.
[73d] * Li caigué A DAMUNT DEL cap. [73e] Li caigué AL DAMUNT DEL cap.

7. No confonguem aquest exemple amb el següent: *Aquest tret fonètic s'ha estès PERTOT a Catalunya*. En aquest últim exemple, *pertot* és un adverbi i *a Catalunya* és una concreció geogràfica de l'abast de l'adverbi.

8. També és possible d'expressar aquesta mateixa idea amb la construcció *per tot arreu*, com podem veure en l'article *arreu* de la segona edició del DIEC, en què la locució *tot arreu* és introduïda per la preposició *per*: «[...] *tot arreu* loc. adv. Precedit de la preposició *a*, *de* o *per*, per totes bandes. *Han anat a tot arreu. Han estat per tot arreu. Han vingut de tot arreu.* [...]».

9. No accepten l'anteposició de la preposició els adverbis *arran*, *endins*, *endintre*, *enmig*, *enfora*, *endavant*, *endarrere*, *avant*, *enrere*, *amunt*, *avall* i algun altre.

10. Es considera d'un registre més formal fer servir l'adverbi tot sol.

11. Val la pena recordar que *baix* només pot funcionar com a adverbi: **és baix la taula / és sota la taula*.

En canvi, cal fer servir les locucions de l'epígraf 2.9.2 seguides de la preposició *de* quan introdueixen un sintagma.

[74a] * Mira AL DARRERE l'armari.

[74b] Mira AL DARRERE DE l'armari.

3. Qüestions de toponímia¹²

En qualsevol mena de text, escriure correctament els topònims no és cap fet remarcable, però sí que ho és negativament fer-ho malament, i denota, a més, una certa falta de respecte envers els habitants del territori a què es fa referència.

En general, la forma del topònim és deguda a la tradició de l'indret i a les normes ortogràfiques de cada idioma. Cal advertir, però, que alguns topònims tenen formes oficialitzades, i que aquestes —com ara els noms dels municipis—, si no contradiuen clarament la tradició i l'ortografia pròpies del territori o de la llengua d'arribada en una traducció —segons els casos—, són les que hem de fer servir. En cas que tinguin més d'una forma oficial, triarem sempre la forma catalana.

Els topònims de la comarca de la Vall d'Aran tenen com a única forma oficial l'aranesa, llevat del nom de la comarca, que es pot continuar escrivint en català per tradició.

3.1. Elements que conformen el topònim

3.1.1. En tots els topònims podem distingir conceptualment dos elements: la part genèrica i la part concreta.

3.1.2. La part genèrica o apel·lativa ens adscriu el topònim a una classe determinada d'accidents geogràfics.

[75a] el RIU EBRE

[76a] el TURÓ de l'Home Mort

[77a] la COMARCA d'Osona

3.1.3. La part concreta ens identifica un sol topònim individualitzant-lo entre els de la seva mateixa classe (és a dir, es tracta del seu nom propi).

[75b] el riu EBRE

[76b] el turó de L'HOMME MORT

[77b] la comarca d'OSONA

3.1.4. Cal tenir en compte que només hi ha un genèric o apel·latiu per a cada topònim. La resta del nom, per força, ha de ser el nom propi, o bé el nexa sintàctic. Així, al costat de topònims com ara els que segueixen (en destaquem la part concreta),

[78a] el carrer de la RIERA BLANCA

[79a] el turó de l'ESTANY XIC

[80a] el poble de CASTELL D'ARO

[81a] el municipi de la VALL DE GALLINERA

[82a] la comarca de la VALL D'ARAN

12. Per a una visió més àmplia del tractament de la grafia dels topònims, especialment dels exotopònims, vegeu MESTRES, Josep M.; SANTAMARIA, Carolina. «Els noms propis geogràfics no catalans». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 27 (juliol 1997), p. 23-78.

tenim també, com a mers accidents geogràfics,

[78b]	la riera BLANCA	[79b]	l'estany XIC
[80b]	el castell d'ARO	[81b]	la vall de GALLINERA
[82b]	la vall d'ARAN		

3.1.5. Així mateix, en la part concreta d'alguns topònims podem distingir dos formants, cadascun dels quals pot ser compost de més d'un element. Vegem-ne uns quants exemples (destriem els dos formants entre parèntesis):

[83]	el municipi de CASSÀ DE LA SELVA (<i>Cassà / la Selva</i>)
[84]	el municipi de SANTA MARGARIDA DE MONTBUI (<i>Santa Margarida / Montbui</i>)
[85]	el municipi de SANT MARTÍ SARROCA (<i>Sant Martí / Sarroca</i>)
[86]	el municipi d'ALBARAT DELS TARONGERS (<i>Albarat / els Tarongers</i>)
[87]	el municipi de PALAU DE SANTA EULÀLIA (<i>Palau / Santa Eulàlia</i>)

Aquests formants s'uneixen per aposició o mitjançant la preposició *de* i, si escau, l'article definit (*el, la, els o les*).

3.1.6. Dins un mateix formant podem tenir més d'un nom propi. Cadascun d'aquests noms fa referència a una entitat geogràfica que s'ha integrat en el topònim actual. Quan només són dos, els unim amb la conjunció *i*.

[88]	el municipi de Vilanova i la Geltrú (<i>Vilanova // la Geltrú</i>)
[89]	el municipi de Montcada i Reixac (<i>Montcada // Reixac</i>)
[90]	el municipi de Paça, Llauró i Torderes (<i>Paça // Llauró // Torderes</i>)

3.1.7. El cas més complex de grafia dels topònims consisteix en una part concreta composta per més d'un nom propi, un dels quals, com a mínim, té dos formants.

[91]	el municipi de Gimènells i el Pla de la Font (<i>Gimènells // el Pla / la Font</i>)
[92]	el municipi del Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura (<i>Cruïlles // Monells // Sant Sadurní / l'Heura</i>)

3.2. La part genèrica del topònim

3.2.1. El substantiu de la part genèrica del topònim s'ha d'escriure amb minúscula inicial.¹³

[93]	la PLAÇA del Sol	[94]	l'ESTANY de Banyoles
[95]	el COLL de la Manrella		

3.2.2. Alguns topònims, però, han adoptat com a nom propi el substantiu de la part genèrica de l'accident geogràfic. En aquests casos, hem d'escriure la inicial d'aquest amb majúscula.

[96]	la TOSSA (<i>referint-se a una tossa concreta</i>)
------	--

3.3. El primer formant de la part concreta del topònim

Els problemes que planteja el primer formant de la part concreta dels topònims estan relacionats amb l'ús de l'article definit davant el substantiu d'aquest.

13. Excepcionalment, si el genèric ha perdut el sentit originari i ja no és reconegut com a tal pels parlants, s'escriu amb la inicial en majúscula: *la Bora dels Encantats* (cf., en aquest capítol, § 3.7.4.2, i en el capítol VIII, § 3.3.9.7.a).

3.3.1. *L'article definit en el primer formant dels topònims catalans o catalanitzats*

Per recomanació de l'Institut d'Estudis Catalans, l'article definit que precedeix el nom propi dels topònims catalans o catalanitzats que en portin s'escriu en lletra minúscula.¹⁴

[97] el municipi de L'Eliana	[98] el municipi de LA Tallada d'Empordà
[99] LA Tet	[100] la ciutat de L'Havana

Aquest sistema és eminentment pràctic, atès que així es pot fer la contracció, quan escau, amb les preposicions *a*, *de* i *per*.

[101] Vaig anar AL Caire.	[102] Sóc del municipi DEL Campello.
[103] Tornaré PELS Brucs.	

3.3.2. *L'article definit i la comarca*

El cas de l'ús de l'article definit davant la comarca ha necessitat un acord explícit de l'IEC, pres el dia 8 d'abril de 1988. La transcripció literal de la comunicació oficial de l'acord és la següent:¹⁵

La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans en la seva sessió científica del 8 d'abril de 1988 ha acordat de recomanar l'ús de l'article davant els noms que designen les comarques del Principat llevat el d'Osona.

Per tal d'evitar interpretacions errònies sobre l'abast d'aquest acord, la Secció Filològica creu convenient de fer les següents remarques:

1) La recomanació, que ha estat feta tenint sobretot en compte les tendències actuals de la llengua, té com a objecte principal d'evitar vacil·lacions no desitjables en textos de caràcter formal molt marcat, però de cap manera no significa que sigui condemnable l'omissió de cap article davant els noms de determinades comarques, concretament (*l'*) *Anoia*, (*el*) *Garraf* i (*la*) *Terra Alta*, tal com era habitual unes desenes d'anys enrere.

2) Aquesta recomanació no significa tampoc que no es pugui prescindir de l'article en casos com els següents: quan el nom d'una comarca encapçala una llista de municipis o quan segueix entre parèntesis el nom d'un municipi per indicar a quina comarca pertany el municipi que es menciona, i altres casos semblants a aquests.

D'aquest acord, inferim que el nom propi de les comarques no inclou l'article definit.¹⁶ Per tant, proposem, com a normes d'ús general:

a) Quan el nom de la comarca es troba aïllat, és a dir, fora de text seguit o en una enumeració, s'escriu sense article al davant.

14. Vegeu també el capítol VIII, § 3.3.9.4. L'única excepció en l'ús de la minúscula és la forma *Lo* d'alguns topònims de les Illes Balears, que s'escriu amb la inicial en majúscula per analogia amb la forma *Son* (cf. el § 3.3.6): *Lo d'en Claro*, *Lo des Sabaters*.

15. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. Secció Filològica. *Documents de la Secció Filològica, I*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1990, p. 131.

16. Per bé que el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*, publicat per la Generalitat de Catalunya l'any 2003 (cf. la bibliografia), escriu el nom de les comarques sense article, d'acord amb el criteri que acabem d'esmentar, la mateixa Generalitat, durant la dècada dels noranta, va retolar erròniament les entrades comarcals per carretera posant el nom de la comarca precedit de l'article (com si fossin rius, p. ex., que necessiten l'article perquè puguem saber-ne el gènere: *el Ter*, però *la Tet* —v., en aquest capítol, els § 3.5 i 4.1.3—).

[104]	Santa Coloma de Queralt (CONCA DE BARBERÀ)	[105]	la Llacuna (ANOIA)
[106]	Vinaixa (GARRIGUES)	[107]	BARCELONÈS — Badalona — Barcelona — Esplugues de Llobregat — l'Hospitalet de Llobregat — Sant Adrià de Besòs — Sant Just Desvern — Santa Coloma de Gramenet
[108]	Comarques de l'illa de Mallorca: — MALLORCA OCCIDENTAL — MALLORCA ORIENTAL — MALLORCA SEPTENTRIONAL		

b) Quan el nom de la comarca és enmig de text, s'escriu sempre amb article, llevat de la comarca d'Osona, que no en porta mai.

- [109] La comarca DEL SOLSONÈS té tretze municipis.
 [110] M'agrada més L'ALTA RIBAGORÇA que L'ALT PALÀNCIA.
 [111] Les comarques catalanes sota administració francesa són: ELS ASPRES, EL CAPCIR, EL CONFLENT, EL ROSSELLÓ, EL VALLESPÍ i la part nord de LA Cerdanya; administrativament, ho és també EL FENOLLEDÈS, per bé que és de llengua occitana.

3.3.3. L'article definit en el primer formant dels topònims no catalanitzats

En els topònims escrits en un idioma altre que el català posem la inicial de l'article definit en majúscula, independentment de com ho facin en aquella llengua.

[112a]	A Coruña	[113]	LA Puebla de Valldavia
[114a]	LA Habana		

Tanmateix, si el nom té correspondència en català, cal fer servir aquest nom. Aleshores, l'article ha d'anar en minúscula.¹⁷

[112b]	LA Corunya	[114b]	L'Havana

3.3.4. L'article salat en el primer formant

A les Illes Balears i en una estreta faixa discontinua al llarg de la costa de l'Alt Empordà (a la península del Cap de Creus), del Baix Empordà i de la Selva han perviscut topònims el substantiu dels quals és introduït per l'article *es* (en les formes *s'*, *sa*, *es* o *ses*), que procedeix del llatí *IPSUM* (no es considera recomanable la forma plural *ets*). Aquest article s'ha d'escriure també amb minúscula inicial.

[115]	SES Covetes	[116]	SA Foradada
[117]	ES Hostalets		

Les formes masculines d'aquest article es contrauen també amb les preposicions *a*, *de* i *per* (que donen les formes *as*, *des* i *pes*, respectivament).

- [118] la platja DES Ploms

17. Vegeu el capítol XI, § 3.

Al Pallars, la forma *les* —que és masculina i femenina alhora— es contrau amb aquestes preposicions.

[119] serra **DES** Canals

Aquest article s'aglutina al nom següent en els topònims corresponents a zones on ja no és viu en la llengua parlada.

[120] les Esparellades

A les Illes Balears, després de la preposició *amb* es poden emprar les formes *es / so* (en singular) i *es / sos* (en plural), d'acord amb la tendència actual de cada indret.

3.3.5. *L'apellatiu ca com a primer formant*¹⁸

El terme *ca* ('casa') es contrau amb l'article personal masculí (que dona les formes *can, cal, cals, cas* —aquest darrer, només a les Illes Balears—) davant un mot començat en consonant i s'escriu amb la inicial en majúscula quan no designa la casa habitada per la família que li dona el nom. A les Balears és admissible, però, no desfer la contracció davant vocal.

[121*a*] CA N'Andreu

[121*b*] CAN Andreu (*només a les Illes Balears*)

[122] CAL Pubill

[123] CALS Amitgers

[124] CAS Amitgers

3.3.6. *L'apellatiu son com a primer formant*

La contracció *son*, malgrat que ha perdut el significat originari ('ço d'en') i s'ha lexicalitzat, es pot desfer davant de vocal.¹⁹ S'escriu sempre amb la inicial en majúscula.

[125] SON Mesquida

[126*a*] SO N'Armadans

[126*b*] SON Armadans

3.4. *El segon formant de la part concreta del topònim*

Com hem dit més amunt (cf. § 3.1.5 i 3.1.6), el segon formant de la part concreta del topònim és introduït sovint per la preposició *de* —seguit de vegades per un article definit que no pertany a la part concreta—, i pot estar compost de més d'un element, generalment dos.

3.4.1. *L'article definit en el segon formant*

En el segon formant, l'article definit s'escriu sempre amb minúscula inicial —tant si pertany a la part concreta com si no— i es contrau amb les preposicions *a, de* i *per* sempre que escau.

18. En la segona edició del MANUAL D'ESTIL vam revisar el contingut dels epígrafs 3.3.5 i 3.3.6, 3.4.3.1 i 3.4.3.2 d'acord amb el document «Transcripció i normativització toponímica», debatut i adoptat, a petició de la Universitat de les Illes Balears, per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans en les sessions tingudes els dies 11 d'octubre de 1996 i 16 de maig i 13 de juny de 1997. A petició d'aquesta mateixa universitat, la Secció Filològica en va aprovar una versió actualitzada el 23 de març de 2001, que ha estat tinguda en compte en aquesta tercera edició del MANUAL D'ESTIL. No tenim constància que cap d'aquests documents hagi estat fet públic fins ara.

19. Queda invalidada, doncs, la recomanació de la Secció Filològica publicada en l'obra INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, I*, p. 123. (V. t. la nota 15.)

[127] Quart de LES Valls	[128] Banyeres DEL Penedès
En el cas dels topònims no catalanitzats, s'escriu igualment en minúscula.	
[129] Lugar Nuevo de LA Corona	[130] Lucena DEL Cid

3.4.2. L'article salat en el segon formant

L'article salat davant el substantiu del segon formant del topònim s'escriu amb minúscula inicial.²⁰

- [131] Sant Josep de SA Talaia

Generalment, s'aglutina al nom següent en els topònims corresponents a zones on ja no és viu en la llengua parlada (v. § 3.3.4).

[132] Sant Esteve SESrovires	[133] Sant Climent SEScebes

En aquests topònims no hi ha d'haver la preposició *de*, excepte que la preposició s'hagi aglutinat juntament amb l'article.

[134a] * Sant Martí DE Sarroca	[134b] Sant Martí Sarroca
[135] Sant Joan DESpí	

3.4.3. L'article personal en el segon formant

3.4.3.1. Quan el substantiu del segon formant del topònim és precedit per l'article personal (*en, na, el o la*), aquest s'escriu sempre amb minúscula inicial i no es contrau amb cap preposició.^{21, 22}

[136] Castellar de N'Hug	[137] els Omells de NA Gaia
[138] Sant Andreu de LA Barca	[139] ca L'Eloi

Es contrau, però, amb el mot *ca*.

- [140] CAL Manel

3.4.3.2. A les Illes Balears, el nom concret de les cales que porten l'article personal s'uneix al genèric per aposició (és a dir, sense la preposició *de*).

[141] cala en Forcat	[142] cala en Blanes

3.4.4. Les preposicions davant el segon formant

3.4.4.1. Usualment, es fa servir la preposició *de* entre el primer formant i el segon, a fi de determinar, quan cal, el topònim, és a dir, de poder-lo distingir d'altres d'homònims. Aquesta regla s'aplica a topònims que designen municipis o territoris de més extensió.

[143] Vallfogona de Balaguer (Noguera)	[144] Formentera (illa de la comarca d'Eivissa)
Vallfogona de Ripollès (Ripollès)	Formentera del Segura (Baix Segura)
Vallfogona de Riucorb (Segarra)	

Tanmateix, el fet que els Països Catalans estiguin sota administracions diverses ha permès que el nom oficial de determinats topònims coincideixi. Així, p. ex., la forma oficial

20. Vegeu el capítol VIII, § 3.3.9.4.

21. En els topònims *Castelló d'en Bas, Folgars d'en Bas, la Vall d'en Bas, els Hostalets d'en Bas*, etc., la partícula *en* no és article, sinó preposició. Vegeu també INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Documents...*, II, p. 73-77.

22. Vegeu el capítol VIII, § 3.3.9.4. (V. t. la nota 18 d'aquest capítol.)

d'*Aiguaviva de Gironès* és *Aiguaviva* (es pot confondre amb *Aiguaviva de Bergantes*) i la forma oficial d'*Alins de Vallferrera* és només *Alins* (es pot confondre amb *Alins de Llitera*).

3.4.4.2. Es fan servir també altres determinacions per distingir gràficament topònims de la mateixa categoria i d'una importància similar.

[145a]	Alt / Baix	[146a]	Alta / Baixa
[147a]	Amunt / Avall	[148a]	d'Amunt / d'Avall
[149a]	de Dalt / de Baix	[150a]	de Dalt / de Mar
[151a]	de Dalt / del Mig / de Baix	[152a]	de Munt / de Mar
[153a]	de Jus / de Sus	[154a]	Jussà / Sobirà
[155a]	de l'Est / de l'Oest	[156a]	Nord / Sud

Vegem-les aplicades a uns quants exemples reals:

[145b]	l'Alt Camp / el Baix Camp	[146b]	la Beguda Alta / la Beguda Baixa
[147b]	Baga Amunt / Baga Avall ²³	[148b]	Corró d'Amunt / Corró d'Avall
[149b]	l'Arboçar de Dalt / l'Arboçar de Baix	[150b]	Premià de Dalt / Premià de Mar
[151b]	el Bruc de Dalt / el Bruc del Mig / el Bruc de Baix	[152b]	Arenys de Munt / Arenys de Mar
[154b]	Pallars Jussà / Pallars Sobirà	[153b]	Arres de Jus / Arres de Sus
[156b]	Can Cortès Nord / Can Cortès Sud	[155b]	Sant Pol de l'Est / Sant Pol de l'Oest

3.4.5. El nom d'un curs d'aigua com a segon formant

Quan es fa servir el nom d'un riu o un altre curs d'aigua com a determinació del topònim, usualment aquell no va precedit d'article.

[157]	Sant Adrià DE Besòs	[158]	la Cellera DE Ter
[159]	Alcàntara DE Xúquer		

En són excepcions *la Muga*, *el Segura* i *el Terri*.

[160]	Vilanova DE LA Muga	[161]	Cornellà DEL Terri
[162]	Guardamar DEL Segura		

3.4.6. El nom d'una comarca com a segon formant

Quan es fa servir el nom de la comarca com a determinació del topònim, aquella normalment no va precedida d'article, amb les excepcions següents: *el Baix Camp*, *la Conca de Barberà*, *les Garrigues*, *el Penedès*, *el Priorat*, *la Selva* i *el Vallès*.

[163]	Vilafranca DE Conflent	[164]	Vilanova DE Segrià
[165]	la Selva DEL Camp	[166]	Sant Cugat DEL Vallès

3.5. Els hidrònims

3.5.1. En general, tots els genèrics o apel·latius que signifiquen 'curs d'aigua' s'uneixen al nom propi mitjançant la preposició *de*, llevat que el segon formant sigui un adjectiu qualificatiu, en el qual cas es juxtaposa al genèric.

[167]	el barranc DE Gasulla	[168]	la rambla DE Cervera
[169]	la rambla Seca		

23. Cas excepcional: *Lliçà d'Amunt* / *Lliçà de Vall*.

3.5.2. Els hidrònims catalans s'escriuen precedits del genèric *riu*, sense cap nexa entre el genèric i la part concreta del topònim.

[170a] el riu Besòs [171a] el riu Túria

Aquest genèric, però, s'ha de fer servir en casos comptats i per raons etimològiques. Per això, en general, n'hi ha prou amb l'article i la part concreta de l'hidrònim, tal com és recollit al *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*, que és accessible per Internet (v. la bibliografia) o en altres obres de referència per a la resta dels Països Catalans.

[170b] el Besòs [171b] el Túria

D'altra banda, hi ha cursos d'aigua intermitents (rieres i torrents, sobretot) que, per tradició, són denominats fent servir la preposició *de* com a nexa entre el genèric i el nom propi. En aquests casos, no és recomanable de prescindir-ne.

[172a] ~ el riu Siurana [172b] el riu de Siurana

3.5.3. Pel que fa als rius de gènere femení, la forma més adequada segueix l'estructura *la* + hidrònim femení.²⁴ En aquests hidrònims és preferible evitar l'apòsició.

[173a] ~ el riu Noguera [173b] * el riu de la Noguera
[173c] la Noguera

Els rius de gènere femení més importants són: *la Bassa, la Canaleta, la Canta-rana, la Castellana, la Garona, la Llavenera, la Muga, la Mugueta, la Noguera, la Ribera, la Ribera, la Sénia, la Sosa, la Tet, la Tordera i la Valira*.

S'accepten, però, en apòsició *la Matarranya, la Cinca* i algun altre.

[174] el riu Matarranya [175] el riu Cinca

3.5.4. Cal evitar l'apòsició *riu* + denotatiu equivalent a 'curs d'aigua', especialment si aquest denotatiu està lexicalitzat amb l'hidrònim.

[176a] * el riu Ridaura [176b] el Ridaura

3.6. Les comarques dels Països Catalans

3.6.1. El fet comarcal, tan viu i arrelat al Principat de Catalunya, no té, per raons diverses, gaire força al País Valencià i a les Illes (a Andorra no tindria sentit parlar de «comarques», atesa la poca extensió del territori).

Actualment, els Països Catalans inclouen, de nord a sud i d'oest a est:²⁵

a) El Principat d'Andorra [And], que és un estat independent;

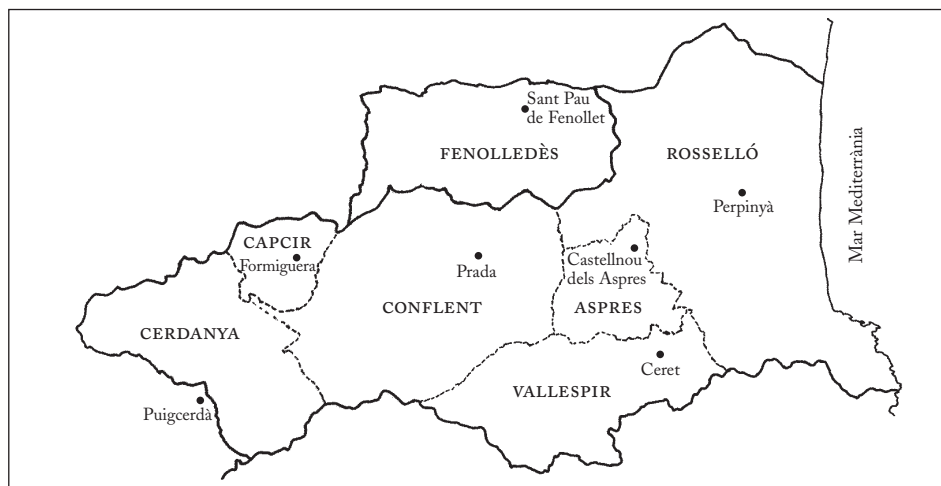
b) Les comarques catalanes del departament dels Pirineus Orientals [PO], juntament amb set municipis del departament d'Aude [Au], que estan sota administració francesa (figura 1);²⁶

24. Així ho recomana la Secció Filològica: «[...] els hidrònims que tenen en comú aquesta característica [anar precedits d'article femení] caldria emprar-los sense anar precedits del genèric *riu* perquè la solució [*el riu de la* (p. ex. *el riu de la Noguera Pallaresa*) —que no considerem recomanable—, a més, pot provocar la substitució de l'article femení pel masculí quan s'elideix precisament la forma *riu*». («Sobre toponímia». A: INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, III*. Barcelona: IEC, 1996, p. 167.)

25. En general, hom inclou també, sota aquesta denominació, la ciutat de l'Alguer (CP IT-07041), a l'illa de Sardenya, que està sota administració italiana, pel fet que s'hi parla el català en la varietat algueresa (*alguerès*).

26. Aquest conjunt de comarques s'anomena *Catalunya del Nord* (segons el *Nomenclàtor de la Catalunya del Nord*; v. la bibliografia amb vista a la tercera edició) o, popularment, *Catalunya Nord*. La comarca del Fenolledès pertany administrativament a la Catalunya del Nord, però és de llengua occitana.

NOTA: Com es pot observar, hem delimitat amb un traç gruixut l'àrea occitanoparlant (a la part superior del mapa), que abraça tot el Fenolledès, incloent-hi els vuit municipis pertanyents al departament d'Aude, els quals també figuren en la llista de municipis (→ CD-ROM), per raons de proximitat històrica i administrativa.

FIGURA 1. Mapa comarcal de la Catalunya del Nord

c) La franja catalanoparlant de la comunitat autònoma d'Aragó (algunes comarques de les províncies d'Osca [O], Saragossa [S] i Terol [Te]),²⁷ que està sota administració espanyola;

d) La comunitat autònoma de Catalunya (províncies de Barcelona [B], Girona [G], Lleida [L] i Tarragona [T]), que està sota administració espanyola;²⁸

e) La Comunitat Autònoma de les Illes Balears (illes de Mallorca [M], Menorca [Me] i Eivissa —amb Formentera— [EF]), que estan sota administració espanyola;

f) La Comunitat Valenciana (províncies d'Alacant [A], Castelló [C] i València [V]), que està sota administració espanyola.²⁹

3.6.2. La llista que segueix conté el número d'ordre del topònim, la forma catalana tradicional del nom de la comarca (que a la comunitat autònoma de Catalunya coincideix amb el nom oficial, d'acord amb el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* (v. la bibliografia), i al País Valencià, amb la llista publicada en l'obra *Denominació oficial dels municipis i altres entitats locals de la Comunitat Valenciana, 1997-1998* —llevat de les comarques valencianes que són únicament de parla castellana—, el codi de la comarca i el codi de l'entitat administrativa superior (EAS).

27. Dita, popularment, *la Franja d'Aragó* o, simplement, *la Franja*.

28. Dita també *Principat de Catalunya*.

29. Dita, popularment, *País Valencià*. Recordem que una franja important de l'oest d'aquesta comunitat —especialment a la província de València— és de parla castellana.

COMARQUES DELS PAÏSOS CATALANS I CAPITALS DE COMARCA^{30, 31}

Núm.	Comarca i capital	Codi	EAS	Núm.	Comarca i capital	Codi	EAS
01	Alacantí <i>Alacant</i>	Ala	A	12a	Alta Ribagorça (est) <i>el Pont de Suert</i>	AR1	L
02	Alcalatén <i>l'Alcora</i>	Aln	C	12b	Alta Ribagorça (oest) <i>(el Pont de Suert)</i> ³²	AR2	O
03	Alcoià <i>Alcoi</i>	Alc	A	13	Andorra <i>Andorra la Vella</i>	And	And
04	Alt Camp <i>Valls</i>	ACa	T	14	Anoia <i>Igualada</i>	Ano	B
05	Alt Empordà <i>Figueres</i>	AEm	G	15	Aspres ³³ <i>Castellnou dels Aspres</i>	Asp	PO
06	Alt Maestrat <i>Albocàsser</i>	AMa	C	16	Bages <i>Manresa</i>	Bag	B
07	El Alto Mijares (Alt Millars) <i>Cirat</i>	AMi	C	17	Baix Camp <i>Reus</i>	BCa	T
08	El Alto Palancia (Alt Palància) <i>Sogorb</i>	APa	C	18	Baix Cinca ³⁴ <i>Fraga</i>	BCi	O/S
09	Alt Penedès <i>Vilafranca del Penedès</i>	APe	B	19	Baix Ebre <i>Tortosa</i>	BEb	T
10	Alt Urgell <i>la Seu d'Urgell</i>	AUr	L	20	Baix Empordà <i>la Bisbal d'Empordà</i>	BEm	G
11	Alt Vinalopó // Alto Vinalopó <i>Villena</i>	AVi	A	21	Baix Llobregat <i>Sant Feliu de Llobregat</i>	BLl	B
				22	Baix Maestrat <i>Vinaròs</i>	BMa	C

30. Hem ordenat les comarques pel nom català i hem posat el nom de la capital de la comarca només en la forma catalana. Per comoditat, incloem en aquesta llista Andorra, per bé que no es tracta de cap comarca, sinó d'un estat independent.

Al País Valencià, segons la publicació *Denominació oficial dels municipis i altres entitats locals de la Comunitat Valenciana, 1997-1998*, de la Generalitat Valenciana, els noms oficials catalans de totes les comarques —llevat de la demarcació territorial de València— porten article.

31. Posem entre parèntesis la capital de la comarca quan aquella pertany a una altra EAS.

32. Hi incloem tan sols els municipis catalanoparlants i de transició de la nova comarca aragonesa de la Ribagorça (v. t. la nota a la comarca 25, «Baixa Ribagorça»): Areny de Noguera, Bonansa, Montanui, el Pont de Montanyana i Sopeira. N'hem exclòs, doncs, Bissaurri, Castelló de Sos, Gia, Saünc, Sessué i Vilanova d'És-sera, que figuraven en la llista dels municipis dels Països Catalans de la segona edició d'aquest MANUAL D'ESTIL.

33. Nova comarca de la Catalunya del Nord des del mes de maig del 2007, d'acord amb el *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord* (v. la bibliografia). Aquesta comarca és formada pels municipis següents (que abans es consideraven pertanyents al Rosselló o al Vallespir): la Bastida, Bula d'Amunt, Calmella, Camelles, Casafabre, Castellnou dels Aspres, Llauro, Montoriol, Oms, Prunet i Bellpuig, Queixàs, Sant Marçal, Tellet, Teulís, Torderes i Vivers. Malgrat que l'obra damunt dita no ho indica, creiem que per raons històriques, el cap de comarca hauria de ser Castellnou dels Aspres.

34. Segons la Llei 20/2002, del 7 d'octubre, de creació de la comarca del Baix Cinca / Bajo Cinca, de la Comunitat Autònoma d'Aragó (*Boletín Oficial de Aragón*, 119, del 7.10.2002), els municipis de llengua catalana Fraga, Mequinensa / Mequinenza, Saidí / Zaidín, Torrent de Cinca / Torrente de Cinca i Vilella de Cinca / Velilla de Cinca s'incorporen a aquesta «nova» comarca.

<i>Núm.</i>	<i>Comarca i capital</i>	<i>Codi</i>	<i>EAS</i>	<i>Núm.</i>	<i>Comarca i capital</i>	<i>Codi</i>	<i>EAS</i>
23	Baix Penedès <i>el Vendrell</i>	BPe	T	35	Conca de Barberà <i>Montblanc</i>	CBa	T
24	Baix Segura // La Vega Baja <i>Oriola</i>	BSe	A	36	Conflent <i>Prada</i>	Con	PO
25	Baix Vinalopó <i>Elx</i>	BVi	A	37	Costera <i>Xàtiva</i>	Cos	V
26	Baixa Ribagorça ³⁵ <i>Benavarri</i>	BRi	O	38	Eivissa <i>Eivissa</i>	Eiv	EF
27	Barcelonès <i>Barcelona</i>	Bar	B	39	Fenolledès / Fenollet [Fenolhedés / Fenolhet, occ.] <i>Sant Pau de Fenollet</i>	Fen	PO
28	Berguedà <i>Berga</i>	Ber	B	40	La Hoya de Buñol (Foia de Bunyol) <i>Xiva de Bunyol</i>	FBu	V
29	Camp de Morvedre <i>Sagunt</i>	CMo	V	41	Garraf <i>Vilanova i la Geltrú</i>	Grf	B
30	Camp de Túria <i>Llíria</i>	CTu	V	42	Garrigues <i>les Borges Blanques</i>	Grg	L
31	Canal de Navarres <i>Énguera</i>	CNa	V	43	Garrotxa <i>Olot</i>	Grt	G
32	Capcir <i>Formiguera</i>	Cap	PO	44	Gironès <i>Girona</i>	Gir	G
33a	Cerdanya (alta) <i>Montlluís</i>	Ce1	PO	45	Horta ³⁶ <i>València</i>	Hor	V
33b	Cerdanya (baixa) <i>Puigcerdà</i>	Ce2	G	46	Llitera // La Litera [<i>Binèfar</i>] ³⁷ <i>Tamarit de Llitera</i>	Lli	O
34	Comtat <i>Cocentaina</i>	Com	A				

35. Segons la Llei 12/2002, del 28 de maig, de creació de la comarca de La Ribagorça (nom tradicional en català, Ribagorça), de la Comunitat Autònoma d'Aragó (*Boletín Oficial de Aragón*, 63, del 28.5.2002), els municipis d'Areny de Noguera / Arén, Benavarri / Benabarre, Bonansa, Castigaleu, Estopanya / Estopiñán del Castillo, Isábena (nom tradicional en català, la Pobla de Roda), Lascuarre (nom tradicional en català, Lasquarri), Laspauils (*sic*; s'hauria d'escriure, si més no, Laspauils) / Laspaules, Monesma i Caixigar / Monesma y Cajigar, Montanui / Montanuy, Pont de Montanyana / Puente de Montañana, Sopeira, Tolba / Tolva, Torre La Ribera (nom tradicional en català, Torlarribera; vegeu la nota d'aquest municipi), Veracruz (nom tradicional en català, Beranui), i Viacamp i Lliterà / Viacamp y Litera s'incorporen a aquesta «nova» comarca, la capital oficial de la qual és Graus, municipi que no fa part dels Països Catalans (fins ara hem considerat Benavarri la capital de la comarca). Notem que el nom d'aquesta comarca és diferent de la forma emprada tradicionalment en català i que tampoc no té nom oficial en la nostra llengua.

Finalment, en la quarta edició del MANUAL D'ESTIL hem suprimit de la llista de noms oficials dels municipis del Paísos Catalans els antics municipis de Güel (agregat al municipi aragonès de Graus), Laguarres (nom tradicional en català, Llaguarres; agregat al municipi aragonès de Capella), Torres del Bisbe (agregat al municipi aragonès de Graus) i Valle de Lierp (nom tradicional en català, la Vall de Lierp), que no figuren en la llista de municipis catalanoparlants de la Franja dreçada per la Secció Filològica de l'IEC el 15 de desembre de 1995 i modificada el 15 de gener de 1999 (agraïm a l'Oficina d'Onomàstica d'aquesta secció que ens hagi facilitat aquestes dades).

36. La Generalitat Valenciana distingeix, en el Consell Metropolità de l'Horta, quatre demarcacions territorials: Horta Nord, Horta Oest, València i Horta Sud.

37. Segons la Llei 25/2002, del 12 de novembre, de creació de la comarca de la Llitera / La Litera, de la Comunitat Autònoma d'Aragó (*Boletín Oficial de Aragón*, 135, del 15.11.2002), els municipis d'Albelda,

Núm.	Comarca i capital	Codi	EAS	Núm.	Comarca i capital	Codi	EAS
47	Mallorca Occidental <i>la Ciutat de Mallorca</i>	MOc	M	53b	Matarranya // Matarraña [Bajo Aragón (Baix Aragó) <i>Alcanyís</i>] ³⁹ (<i>Vall-de-roures</i>)	Ma2	Te
48	Mallorca Oriental <i>Manacor</i>	MOr	M	53c	Matarranya // Matarraña [Baix Aragó - Casp <i>Casp</i>] ⁴⁰ (<i>Vall-de-roures</i>)	Ma3	S
49	Mallorca Septentrional <i>Inca</i>	MSe	M	54	Menorca <i>Maó</i>	Men	Me
50	Maresme <i>Mataró</i>	Mar	B	55	Montsià <i>Ampostà</i>	Mon	T
51	Marina Alta <i>Dénia</i>	MaA	A	56	Noguera <i>Ballaguer</i>	Nog	L
52	Marina Baixa <i>la Vila Joiosa</i>	MaB	A				
53a	Matarranya // Matarraña ³⁸ <i>Vall-de-roures</i>	Ma1	Te				

Azanúy-Alins (nom tradicional en català, Sanui i Alins), Baells, el Campell / Alcampell, Camporrells (malgrat que el text de la Llei recull la forma ortogràficament correcta en català —*Camporrells*—, sembla que la forma que es volia aprovar oficialment duia accent —*Camporrèlls*—, i així figura en molta documentació oficial), Castellonroi / Castillonroy, Peralta de Calasanz (nom tradicional en català, Peralta de la Sal), San Esteban de Litera (nom tradicional en català, Sant Esteve de Llitera), Tamarit de Llitera / Tamarite de Litera, el Torricó / Altorricon, Valldellou / Baldellou i Vensilló / Vencillón s'incorporen a aquesta nova comarca, la capital oficial de la qual és Binéfar (nom tradicional en català, Binéfar), municipi que no fa part dels Països Catalans (fins ara hem considerat Tamarit de Llitera la capital de la comarca, que ara ha quedat relegat a «capital historicocultural»). Cal notar que la damunt dita Llei ha aprovat la denominació de la comarca en català amb article: «la Llitera».

38. D'acord amb la Llei 7/2002, del 15 d'abril, de creació de la comarca del Matarranya / Matarraña (*Boletín Oficial de Aragón*, 46, del 19.4.2002), la «nova» comarca queda constituïda únicament pels municipis següents: Arenys de Lledó / Arens de Lledó, Besait / Beceite, Calaceit / Calaceite, Fontdespatia / Fuentespalda, Fórnoles / Fórnols, la Freixneda / La Fresneda, Lledó, Massalió / Mazaleón, Montroig (*sic*; s'hauria d'escriure *Mont-roig*) / Monroyo, Pena-roja de Tastavins / Peñarroya de Tastavins, la Portellada, Queretes / Cretas, Ráfels (*sic*; s'hauria d'escriure *Ráfels*) / Ráfales, Torredarques / Torre de Arcas, la Torre del Comte / Torre del Compte, la Vall del Tormo / Valdeltormo, Vall de Roures (*sic*; s'hauria d'escriure *Vall-de-roures*) / Valderrobles i Valljunquera / Valjunquera. Els municipis d'Aiguaviva de Bergantes, Bellmunt de Mesquí, la Canyada de Beric, la Codonyera, la Ginebrosa, la Sorollera i la Torre de Vilella, considerats fins ara dins el Matarranya, han estat adscrits a la nova comarca del Baix Aragó (v. la comarca núm. 52b); així mateix, els municipis de Favara de Matarranya, Faió, Maella i Nonasp, considerats fins ara també dins el Matarranya (o dins la Terra Alta d'administració aragonesa), han estat adscrits a la nova comarca del Baix Aragó - Casp (v. la comarca núm. 52c).

39. Segons la Llei 10/2002, del 3 de maig, de creació de la comarca del Bajo Aragón (en català, Baix Aragó), de la Comunitat Autònoma d'Aragó (*Boletín Oficial de Aragón*, 53, del 8.5.2002), els municipis d'Aiguaviva de Bergantes / Aguaviva, Bellmunt de Mesquí / Belmonte de San José, la Canyada de Beric / La Cañada de Verich, la Codonyera / La Codoñera, la Ginebrosa / La Ginebrosa, La Cerollera (nom tradicional en català, la Sorollera) i Torre de Vilella / Torrevilella s'incorporen a aquesta nova comarca (fins ara les hem considerades del Matarranya), la capital de la qual és Alcañiz (nom tradicional en català, Alcanyís), municipi que no fa part dels Països Catalans.

40. D'acord amb la Llei 12/2003, del 24 de març, de creació de la comarca del Baix Aragó - Casp / Bajo Aragón - Caspe, de la Comunitat Autònoma d'Aragó (*Boletín Oficial de Aragón*, 35, del 26.3.2003), els municipis de Favara / Fabara, Faió / Fayón, Maella i Nonasp / Nonaspe, considerats fins ara dins la comarca del Matarranya (o dins la Terra Alta d'administració aragonesa), s'incorporen a aquesta nova comarca.

<i>Núm.</i>	<i>Comarca i capital</i>	<i>Codi</i>	<i>EAS</i>	<i>Núm.</i>	<i>Comarca i capital</i>	<i>Codi</i>	<i>EAS</i>
57	Osona <i>Vic</i>	Oso	B	74	Segarra <i>Cervera</i>	Sga	L
58	Pallars Jussà <i>Tremp</i>	PJu	L	75	Segrià <i>Lleida</i>	Sgi	L
59	Pallars Sobirà <i>Sort</i>	PSo	L	76	Selva <i>Santa Coloma de Farners</i>	Sel	G
60	Pla d'Urgell <i>Mollerussa</i>	PUr	L	77	Los Serranos (Serrans) <i>Xelva</i>	Ser	V
61	Pla de l'Estany <i>Banyoles</i>	PEs	G	78	Solsonès <i>Solsona</i>	Sol	L
62	Plana Alta <i>Castelló de la Plana</i>	PIA	C	79	Tarragonès <i>Tarragona</i>	Tar	T
63	Plana Baixa <i>Borriana</i>	PIB	C	80	Terra Alta ⁴¹ <i>Gandesa</i>	TAI	T
64	La Plana de Utiel - Requena (Plana d'Utiel) <i>Requena</i>	PIU	V	81	Urgell <i>Tàrraga</i>	Urg	L
65	Ports <i>Morella</i>	Por	C	82	Vall d'Albaida <i>Ontinyent</i>	VAI	V
66	Priorat <i>Falset</i>	Pri	T	83	Vall d'Aran // Val d'Aran ⁴² <i>Vielba</i>	VAr	L
67	El Rincón de Ademuz (Racó d'Ademús) <i>Ademús</i>	RAd	V	84	El Valle de Cofrentes - Ayora (Vall de Cofrents) <i>Aiora</i>	VCo	V
68	Ribera Alta <i>Alzira</i>	RiA	V	85	Vallès Occidental <i>Sabadell</i>	VOc	B
69	Ribera Baixa <i>Sueca</i>	RiB	V	86	Vallès Oriental <i>Granollers</i>	VOr	B
70	Ribera d'Ebre <i>Móra d'Ebre</i>	RiE	T	87	Vallespir <i>Ceret</i>	Vsp	PO
71	Ripollès <i>Ripoll</i>	Rip	G	88	Valls del Vinalopó <i>Novelda</i>	VVi	A
72	Rosselló <i>Perpinyà</i>	Ros	PO	89	Vinalopó Mitjà // El Vinalopó Medio <i>Asp</i>	VMi	A
73	Safor <i>Gandia</i>	Saf	V				

41. Fins a la segona edició d'aquest MANUAL D'ESTIL havíem distingit entre la banda est (d'administració catalana) i la banda oest (d'administració aragonesa) d'aquesta comarca, i havíem adscrit a aquesta segona banda els municipis aragonesos de Favara de Matarranya, Faió, Maella i Nonasp, seguint *l'Atlas universal català* publicat l'any 1983. Actualment, però, sembla que hi ha acord que aquests quatre municipis pertanyen a la comarca del Matarranya, i no a la Terra Alta (v. t. la nota corresponent a la comarca 53c, «Matarranya // Matarraña»).

42. Forma occitana.

3.7. La toponímia municipal

Corresponen a la toponímia municipal els noms oficials i tradicionals en català dels municipis dels Països Catalans, de les seves unitats de població i de les entitats municipals descentralitzades.

3.7.1. Legislació aplicable als topònims municipals

Al Principat de Catalunya, la forma oficial de la toponímia municipal és recollida pel *Nomenclator oficial de toponímia major de Catalunya* (consultable en línia a l'adreça d'Internet <http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/documentacio/llengua/toponimia/nomenclator/index.jsp>), que s'actualitza periòdicament; al País Valencià, pel Decret 74/1984, del 30 de juliol, del Consell de la Generalitat Valenciana, pel qual es regula el procediment per a l'alteració del nom dels municipis, i els decrets de modificació posteriors, els quals han donat origen a la llista publicada en l'opuscle titulat *Denominació oficial dels municipis i altres entitats locals de la Comunitat Valenciana, 1997-1998* (València, Generalitat Valenciana, 1998); a les Illes Balears, pel Decret 36/1988, del 14 d'abril, pel qual es publiquen en el BOCAIB les formes oficials dels topònims de les Illes Balears (BOCAIB núm. 51, del 28.4.1988), i pel Decret 61/1990, del 31 de maig, d'ampliació del Decret 36/1988, del 14 d'abril (BOCAIB núm. 73, del 16.6.1990); a la Catalunya del Nord, pel *Recensement général de la Population de 1990* (París, INSEE, 1990), i al Principat d'Andorra, per l'article 1.5 de la Constitució del Principat d'Andorra, promulgada el 28 d'abril de 1993 (BOPA núm. 24, del 4.5.1993), i és regulada per l'article 14 de la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial, promulgada el 16 de desembre de 1999 (BOPA núm. 2, del 12.1.2000).⁴³

3.7.2. Llista dels noms oficials dels municipis dels Països Catalans⁴⁴

La llista que segueix conté el número d'ordre del topònim, el nom oficial del municipi, la forma catalana tradicional del municipi entre parèntesis (si la forma oficial és en un altre idioma),⁴⁵ el codi i el número de la comarca (cf. el quadre de l'epígraf 3.6), el codi de l'en-

43. «Article 14

»*Toponímia*

»1. La forma oficial dels topònims del Principat d'Andorra és l'andorrana, en llengua catalana. Correspon al Govern, mitjançant les disposicions adequades i d'acord amb les diferents corporacions locals afectades, la determinació dels noms oficials dels territoris, dels nuclis de població, urbanitzacions i de les vies interurbanes. El nom de les vies urbanes el determina la corporació local corresponent.

»2. Les denominacions aprovades pel Govern amb les corporacions locals afectades són les legals dins el territori andorrà, i la retolació, la publicitat, l'etiquetatge, la documentació i altres usos de les administracions públiques, de les empreses i les persones jurídiques s'hi han d'acordar.»

44. Agraïm a Josefina Guillén i a Josep Brugada la cura que han posat en la confecció i l'ordenació alfabètica d'aquesta llista; i a Roser Vernet i Ramon Gual les facilitats que ens han donat per aconseguir la informació sobre la toponímia oficial i la toponímia tradicional de la Catalunya del Nord; a Rosanna Pascual l'ajuda que ens ha ofert per a l'obtenció de la toponímia oficial del País Valencià, i a Montse Badia els documents que ens ha tramès sobre la toponímia oficial del Principat d'Andorra. Amb vista a la primera reimpressió i a la segona edició d'aquest MANUAL D'ESTIL (1996 i 2000, respectivament) agraïm les esmenes d'alguns codis postals que ens ha fet arribar Anna Simó. Finalment, amb vista a la tercera edició agraïm a Silvana Casellas l'actualització de la toponímia de la Catalunya del Nord.

45. Els topònims de la Vall d'Aran tenen com a única forma oficial l'occitana, llevat del nom de la comarca, cas en què podem fer servir també la forma catalana tradicional. Les formes oficials occitanes han deixat en certa manera obsoletes les tradicionals catalanes, que en contextos no oficials també es podrien fer servir; és el cas de Viella (occ., Vielha e Mijaran), capital de la comarca, i dels municipis següents: Bausén (occ., Bausen), les Bordes (occ., es Bòrdes), Bossost (occ., Bossòst), Lés (occ., Les) i Salardú, capital del municipi de Naut Aran.

titat administrativa superior (EAS) (cf. el quadre de l'epígraf 3.6) i el codi postal del municipi.⁴⁶

Pel que fa a les remissions, en cas de dubte posem entre claudàtors el codi de la comarca a què pertany el municipi al qual remetem. Hi ha dues classes de remissions:

a) Les remissions principals (→), de la forma tradicional catalana a l'única forma oficial (que és en espanyol, en francès o en aranès);

b) Les remissions secundàries (*v.*), vers la forma catalana oficial o tradicional, segons els casos.

MUNICIPIS DELS PAÏSOS CATALANS^{47, 48}

La llista que figura en l'*Apèndix.pdf* del CD-ROM (p. 75-131) ha estat actualitzada fins al 31.10.2008.

Així mateix, alguns topònims de la Comunitat Valenciana tenen doble forma oficial, en català i en espanyol; en aquests casos, apareix, en primer lloc, el topònim català, separat de l'espanyol per una doble barra inclinada. Alguns topònims de les Illes Balears tenen doble forma oficial en català: en aquests casos, apareix, en primer lloc, amb l'article salat (*es o sa*), separat per una barra inclinada senzilla de la forma precedida per l'article estàndard general (*el o la*).

Finalment, les formes compostes franceses oficials dels topònims de la Catalunya del Nord s'han d'escriure, per prescripció de l'Administració francesa, unides mitjançant guionets. N'hem prescindit a fi de facilitar-ne l'ordenació alfabètica i la identificació dels elements realment juxtaposats o compostos, en els casos que n'hi ha.

46. Cal advertir que hi ha algunes unitats de població dins els municipis que tenen codi postal a part del de tot el municipi, però en general no les hem pogudes tenir en compte en aquest recull. Així mateix, els municipis que tenen districtes postals dins la mateixa vila apareixen només amb els dígits comuns i punts en comptes dels dígits que varien segons el districte.

47. A Andorra els municipis s'anomenen *parròquies*, i a la Catalunya del Nord, *comunies* (*communes*, en francès).

No incloem en aquesta llista la ciutat de l'Alguer, a Sardenya (CP IT-07041). Així mateix, tampoc no hi incloem els municipis d'administració aragonesa que no figuren en la llista de noms de municipis de la Franja de Ponent dreçada per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans el dia 15 de desembre de 1995 i esmenada el 15 de gener de 1999, segons la qual són de llengua catalana els municipis següents: de la comarca de la Ribagorça (Alta i Baixa), Areny de Noguera, Benavarrí, Beranui (nom tradicional en català; el nom oficial és Veracruz), Bonansa, Castigaleu, Estopanyà, Monesma i Queixigar (oficialment, Monesma i Caixigar), Montauí, les Paülles (oficialment, Laspaülles [*sic*]), el Pont de Montanyana (oficialment, Pont de Montanyana), Sopeira, Tolba i Viacamp (oficialment, Viacamp i Lliterà); de la comarca de la Llitera, Albelda, Baells, el Campell, Camporrèlles (oficialment, Camporrèlles [*sic*]), Castellonroi, Peralta de la Sal (nom tradicional en català; el nom oficial és Peralta de Calasanz), Tamarit de Llitera, el Torricó, Valldellou i Vensilló; de la comarca del Baix Cinca, Fraga, Mequinensa, Saidí, Torrent de Cinca i Vilella de Cinca; de la comarca del Matarranya, Aiguaviva de Bergantes, Arenys de Lledó, Bellmunt de Mesquí, Beseit, Calaceit, la Canyada de Beric, la Codonyera, Cretes (oficialment, Queretes), Faió, Favara de Matarranya (oficialment, Favara), Fondespatla (oficialment, Fontdespatla), Fòrnols de Matarranya (oficialment, Fòrnols), la Freixneda, la Ginebrosa, Lledó d'Algars (oficialment, Lledó), Maella, Massalió, Mont-roig de Tastavins (oficialment, Montroig [*sic*]), Nonasp, Pena-roja (oficialment, Pena-roja de Tastavins), la Portellada, Ràfels (oficialment, Ràfels [*sic*]), la Sorollera (no té nom oficial en català), Torredarques, la Torre del Comte, la Torre de Vilella (oficialment, Torre de Vilella), la Vall de Tormo, Vall-de-roures (oficialment, Vall de Roures) i Valljunquera. Finalment, són de l'àrea de transició català-aragonès: de la comarca de la Ribagorça (Baixa), Lasquarri (nom tradicional en català; el nom oficial és Lascuarre) i la Poble de Roda (nom tradicional en català; el nom oficial és Isábena), i de la comarca de la Llitera, Sant Esteve de Llitera (nom tradicional en català; el nom oficial és San Esteban de Litera) i Sanui i Alins (nom tradicional en català; el nom oficial és Azanúy-Alins).

Agraïm especialment a l'Oficina d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans, a Ramon Sistac i Carles Royo (com. pers.) tota la informació que ens han facilitat amb vista a l'actualització de la llista que segueix, especialment amb relació als municipis de la Franja.

48. En els noms en francès dels municipis de la Catalunya del Nord, ometem els guionets entre mots amb què acostuma a representar l'Administració francesa els topònims formats per sintagmes travats (p. ex.,

3.7.3. La toponímia menor dels municipis

3.7.3.1. Considerem *toponímia menor* dels municipis les seves unitats de població i les entitats municipals descentralitzades.⁴⁹

3.7.3.2. Les regles que regulen aquests topònims són les mateixes que hem expressat més amunt (cf. especialment § 3.3 i 3.4).

3.7.3.3. De tots els territoris catalans, els únics de què tenim notícia que han regulat normativament la forma dels topònims menors dels municipis són la comunitat autònoma de Catalunya, mitjançant l'Ordre del 20 de desembre de 1988 (DOGC, 1101, del 2.2.1989), i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, mitjançant el Decret 36/1988, del 14 d'abril (BOCAIB, 51, del 28.4.1988) i el Decret 61/1990, del 31 de maig (BOCAIB, 73, del 16.6.1990), i la legislació posterior, que en el cas de Catalunya acaba en el *Nomenclàtor oficial* damunt dit.

3.7.3.4. En el cas de la comunitat autònoma de Catalunya, vam poder comprovar, però, discrepàncies en aquella Ordre del 20 de desembre de 1988 amb l'ús que en feien els municipis en qüestió, que són els qui tenen la potestat per establir la forma oficial dels topònims menors.

Així, p. ex., segons aquella Ordre, el municipi de Santa Coloma de Gramenet no té cap altra unitat de població ni cap entitat municipal descentralitzada, cosa que no és certa; el municipi de Montcada i Reixac, també segons aquella Ordre, té, entre altres, Can Sanjoan, Can Cuiàs i el Masrampinyo, mentre que, segons l'Ajuntament d'aquella vila, es tracta de Can San Joan, Can Cuyàs i Mas Rampinyo, respectivament.

Per tant, de moment no vam poder considerar l'Ordre del 20 de desembre de 1988 un recull suficientment complet pel que fa a unitats de població i a entitats municipals descentralitzades dels municipis.

El *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya* (actualitzat fins a l'abril del 2006; vegeu la bibliografia) ha permès resoldre les discrepàncies toponímiques arreu del país. Així, els topònims damunt dits s'anomenen oficialment Can Sant Joan, Can Cuiàs i Mas Rampinyo, respectivament.

3.7.3.5. En el cas de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, els decrets 36/1988 i 61/1990 componen amb majúscula inicial els genèrics *cala*, *badia*, *port*, *cap* i algun altre, contràriament a la norma que hem exposat a l'epígraf 3.2.

Per tant, cal vigilar a l'hora d'aplicar aquella llista, a fi de no confondre la part genèrica amb la part concreta d'aquests topònims, la qual —hi insistim— s'ha d'escriure amb minúscula.

3.7.4. Les vies públiques

3.7.4.1. Els noms de les vies públiques s'escriuen d'acord amb les regles generals que hem expressat als epígrafs 3.3 i 3.4.

Canet-en-Roussillon, Sainte-Colombe-de-la-Commanderie), per superflus i engavanyadors; així mateix, arran de la publicació del *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord* (v. la bibliografia), hem suprimit les propostes toponímiques de Lluís Basseda i les de la *Gran enciclopèdia catalana* que havíem recollit en les dues primeres edicions d'aquest **MANUAL D'ESTIL**. Novament agraïm a Silvana Casellas la revisió de la llista d'aquests municipis.

49. Cal fer avinent la incoherència terminològica comesa per la Generalitat de Catalunya en intitular el *Nomenclàtor oficial* del 2003, esmentat repetidament en aquest capítol, per tal com no recull solament els noms dels municipis (que formen part de la toponímia major), sinó també les denominacions de les seves unitats de població i les entitats municipals descentralitzades (que pertanyen a la toponímia menor).

[177]	la RAMBLA de Catalunya	[178]	el PASSEIG de Gràcia
[179]	el CARRER del Torrent de l'Olla	[180]	el PLA del Palau
[181]	la PLAÇA Reial		

3.7.4.2. Els termes *via* i *gran via* no es consideren genèrics de toponímia que es puguin aplicar a noms concrets; per tant, s'han d'escriure amb majúscula inicial.

[182]	la VIA Augusta	[183]	la GRAN VIA de les Corts Catalanes

3.7.4.3. Si adoptem la part genèrica com a concreta, l'hem d'escriure preferentment amb majúscula inicial.

- [184] Hem anat a la RAMBLA (*per rambla del Prat, p. ex.*).

3.7.5. Les empreses i les entitats públiques i privades

3.7.5.1. En el nom propi de les empreses i altres entitats de tota mena escrivim amb majúscules la inicial absoluta i tots els substantius i adjectius qualificatius. Aquests noms no s'han d'escriure mai entre cometes ni en cursiva.

- [185a] * Hem fundat l'associació «Club Català de Naturisme».
 [185b] Hem fundat l'associació Club Català de Naturisme.
 [186a] * Treballa a l'empresa *International Business Machines*.
 [186b] Treballa a l'empresa International Business Machines.

3.7.5.2. D'acord amb el que hem exposat en el capítol VIII, considerem que formen part del nom propi de les empreses els genèrics *collegi, escola, institut, hospital, clínica, hotel, residència, hostal, fonda, restaurant, bar, cinema* (o *cine*), *teatre* i qualsevol altre que es barregi sovint amb la part concreta pròpiament dita i que sigui difícil de destriar d'aquests.⁵⁰

[187]	el RESTAURANT Amaya	[188]	el TEATRE Principal
[189]	el BAR El Gol ⁵¹	[190]	l'HOTEL Principat d'Andorra

Aquests genèrics, si els escrivim sols, els componem en minúscula.

- [191] Vaig anar a l'HOTEL i no vaig trobar-hi ningú.
 [192] He de tornar a l'HOSPITAL aquest vespre.
 [193] Vés-lo a buscar al BAR de la cantonada.

3.7.5.3. En cap cas no hem d'escriure amb majúscula els coreferents d'aquestes empreses i entitats.

- [194] aquesta EMPRESA (*en referir-nos a la IBM, p. ex.*)
 [195] aquest CLUB (*en referir-nos a Els Amics del Sol, p. ex.*)
 [196] aquella SOCIETAT (*en referir-nos a Asland, SA, p. ex.*)
 [197] aquesta ENTITAT (*en referir-nos al Centre Gimnàstic Barcelonès, p. ex.*)

50. Vegeu el capítol VIII, § 3.3.5.1.

51. En aquests casos, si la part concreta porta article, la inicial d'aquest article s'ha de compondre en majúscula.

3.7.6. *Els edificis i altres construccions*

Les edificacions que reben un nom propi per la seva notorietat han de portar aquest nom en majúscules.

- [198] la Casa Milà⁵²
- [199] el Castell dels Tres Dragons (*en referir-nos al Restaurant del Parc, p. ex.*)
- [200] el Palau Robert⁵³

Fixem-nos que, en aquests casos, el genèric s'ha fos amb el concret.

3.7.7. *Les dependències singulars*

Els edificis notoris solen tenir alguna dependència considerada com a més important o singular. Aquestes dependències reben usualment un nom propi pel qual són conegudes. El nom d'aquestes dependències s'escriu amb majúscula inicial.

- [201] el Saló de Sant Jordi
- [202] el Saló de Cent

3.8. *Els topònims no catalans*⁵⁴

Per definició, la part concreta dels topònims estrangers no catalanitzats s'escriu amb majúscula inicial, incloent-hi l'article.

- [203] Las Hurdes
- [204] Los Angeles
- [205] Lo Mont-de-Marsan

Per saber si un topònim té tradició en forma catalana, adoptarem com a referència la segona edició de la *Gran enciclopèdia catalana*.

- [206] l'Havana
- [207] el Caire
- [208] Castell~~a~~-la Manxa

3.8.1. *Els noms dels municipis, les províncies, les regions i els departaments*

D'acord amb el que acabem de dir (cf. § 3.8), la part concreta dels noms dels municipis, les províncies, les regions i els departaments s'escriu amb majúscula inicial, incloent-hi l'article, si no han estat catalanitzats.

- [209] Ciudad Rodrigo
- [210] Porto de Leixòres
- [211] Orlhac

De fet, però, la llengua tendeix a catalanitzar els topònims que esdevenen d'ús corrent.

- [212] Mont-real

52. Fixem-nos en la diferència que hi ha entre *can Mateu*, que es refereix a un habitatge unifamiliar, i *Casa Milà*, que és un edifici amb més d'un propietari i, sovint, sense cap relació amb el primigeni.

53. *Palau* ha d'anar sempre amb majúscula inicial perquè no hi ha cap construcció concreta que es pugui definir com a palau, sinó que es tracta d'altres menes d'edificis que s'han habilitat com a tals palaus. Així, p. ex., el Palau del Parlament (a Barcelona) havia estat, en principi, l'arsenal de la Ciutadella; posteriorment fou habilitat com a palau reial, com a museu, i finalment, com a seu del Parlament de Catalunya.

54. Vegeu el capítol VIII, § 3.3.9.3, i el capítol XI, § 3.

3.8.2. Els noms de les comunitats autònomes

Per bé que les comunitats autònomes han estat creades recentment (entre el 1979 i el 1982), la *Gran enciclopèdia catalana* va decidir d'adaptar-ne el nom al català des del primer moment. Instituí, així, la «tradició» que s'exigeix per catalanitzar els topònims.

[213]	Andalusia	[214]	Illes Canàries
[215a]	la Rioja	[215b]	La Rioja (<i>comarca</i>)

3.9. Altres topònims

3.9.1. Els noms d'estats i continents

Apliquem als noms d'estats i de continents la regla de l'epígraf 3.8. En general, però, han estat catalanitzats.

[216]	els Estats Units de Mèxic	[217]	el Paraguai
[218]	Botswana	[219]	les Filipines
[220]	Puerto Rico		

3.9.2. Els noms d'astres i d'agrupacions d'astres⁵⁵

3.9.2.1. Els noms propis dels astres i les agrupacions que formen —com és ara les constel·lacions— han estat adaptats, en general, al català. Com tots els noms propis, s'han d'escriure amb majúscula.

[221]	El 24 d'agost de 2006, la Unió Astronòmica Internacional va estudiar la incorporació de Ceres, Caront i Xera com a nous planetes del nostre sistema solar; però al final no els hi va incorporar i, a més, va decidir excloure'n Plutó.
[222]	l'Óssa Major
[223]	la constel·lació de Sagitari
[224]	el cometa Halley

3.9.2.2. Cal tenir en compte que quan ens referim al Sol o la Lluna fora de l'àmbit de l'astronomia i les altres ciències que hi estan relacionades, cal escriure'ls en minúscula.

[225]	una posta de sol	[226]	Avui hi ha LLUNA plena.

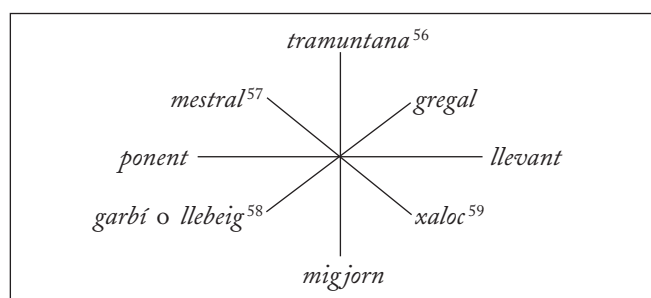
3.10. La rosa dels vents

La rosa dels vents és un cercle que té marcats els trenta-dos rumbos en què es divideix l'horitzó. En aquests trenta-dos rumbos hi ha quatre punts cardinals, i la resta són punts intermedis. **També s'anomena *diagrama polar*.**

La rosa dels vents es fa servir en meteorologia i climatologia per elaborar el diagrama de resum de les observacions fetes sobre els vents. Generalment, aquestes observacions corresponen a vuit direccions principals, indicades per línies que surten radialment d'un punt central (quadre 1).

55. Vegeu el capítol VIII, § 3.3.9.1.

QUADRE 1. Rosa dels vents

3.10.1. Els punts cardinals⁶⁰

3.10.1.1. Els punts cardinals són els punts que divideixen l'horitzó en altres tants quadrants iguals, i són determinats per la posició del pol boreal (nord, N) i per la del sol en creuar el meridià (sud, S), en sortir (est, E) i en pondre's (oest, W o O).

3.10.1.2. Els punts cardinals i els seus intermedis s'escriuen en minúscules —els segons, amb guionet d'unió entre els diferents elements—; els seus símbols, en canvi, s'escriuen sempre amb majúscules —sense guionets ni punts.

[227] Formentera és al sud d'Eivissa.

[228] El vent que bufa del sud-oest és el garbí o llebeig.

3.10.1.3. Els símbols internacionals dels vents són els que podem veure en el quadre 2 (seguint el sentit en què es mouen les agulles del rellotge).

QUADRE 2. Símbols internacionals dels vents

nord	N
nord - nord-est	NNE
nord-est	NE
est - nord-est	ENE
est	E
est - sud-est	ESE
sud-est	SE
sud - sud-est	SSE
sud	S
sud - sud-oest	SSW / SSO
sud-oest	SW / SO
oest - sud-oest	WSW / OSO
oest	W / O
oest - nord-oest	WNW / ONO
nord-oest	NW / NO
nord - nord-oest	NNW / NNO

56. A la Catalunya del Nord aquest vent s'anomena *vent de dalt*.

57. A la Catalunya del Nord aquest vent s'anomena *tramuntana*.

58. A la Catalunya del Nord aquest vent s'anomena *vent d'Espanya*.

59. A la Catalunya del Nord aquest vent s'anomena *marinada*.

60. Vegeu el capítol VIII, § 3.3.9.7.

4.1.3. Els noms dels rius usualment van precedits de l'article, però ometen la paraula *riu* (cf. § 3.5).

[232] el Revardit
[234] la Tet

[233] el Llobregat

4.2. Les adreces en la correspondència

4.2.1. L'edició de 1992-1993 de la *Guia código postal 92-93*, de l'Organisme Autònom de Correus i Telègrafs, proposa, per a l'Estat espanyol, la distribució de la informació que han de contenir els sobres, de la manera que podem veure a la figura 3.⁶³

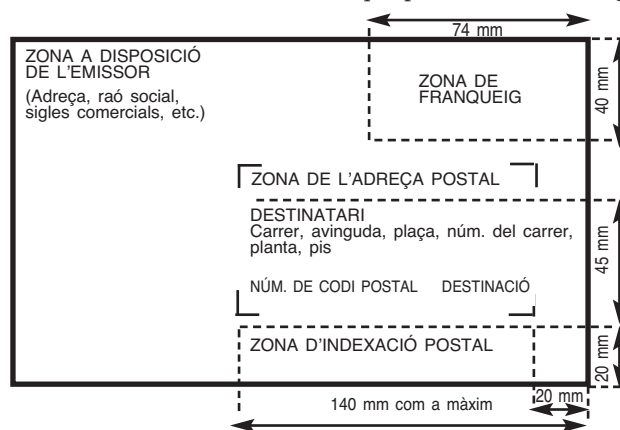

FIGURA 3. Distribució de la informació en els sobres a l'Estat espanyol

Vegem-ne un exemple en la figura 4.

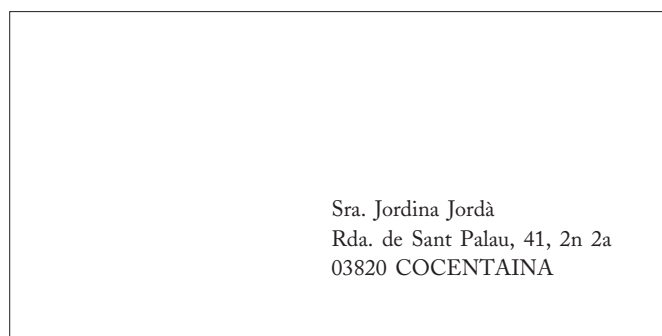
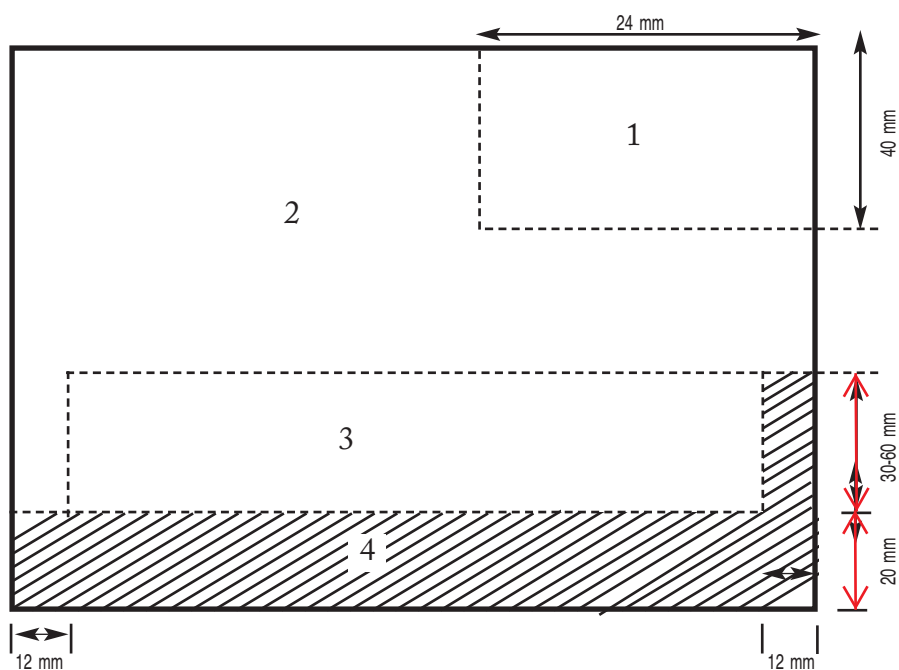

FIGURA 4. Mostra de sobre amb l'adreça de la destinatària a l'Estat espanyol

63. Recordem que, en català, la persona o l'entitat que tramet l'objecte postal és l'emissor (o *emissora*). El DIEC admet també, amb aquest significat, el castellanisme *remitent*.

Segons Correus, doncs, les dades s'havien de redactar tal com indica la figura 5.

Zona 1: Reservada per al franqueig.

Zona 2: Disponible per a l'usuari (logotips, emissor i la seva adreça, etc.).

Zona 3: Reservada per a l'adreça del destinatari (entre 30 i 60 mm).

Zona 4: Completament en blanc (lliure de cap inscripció, dibuix, etc.). Reservada per al codi de barres.

FIGURA 5. Blocs d'informació a l'Estat espanyol

4.2.2. A l'Estat francès, l'edició del 1989 del *Code postal* fixa els requisits mínims d'informació que han de contenir els sobres, que són:

- a) Nom de la persona i organisme a què pertany, si escau;
- b) Número de la via pública i nom d'aquesta;
- c) Codi postal complet (cinc dígits, els dos primers dels quals identifiquen el departament) i nom de la població.

Segons el *Code postal* francès, doncs, les dades s'han de redactar tal com indica la figura 6.

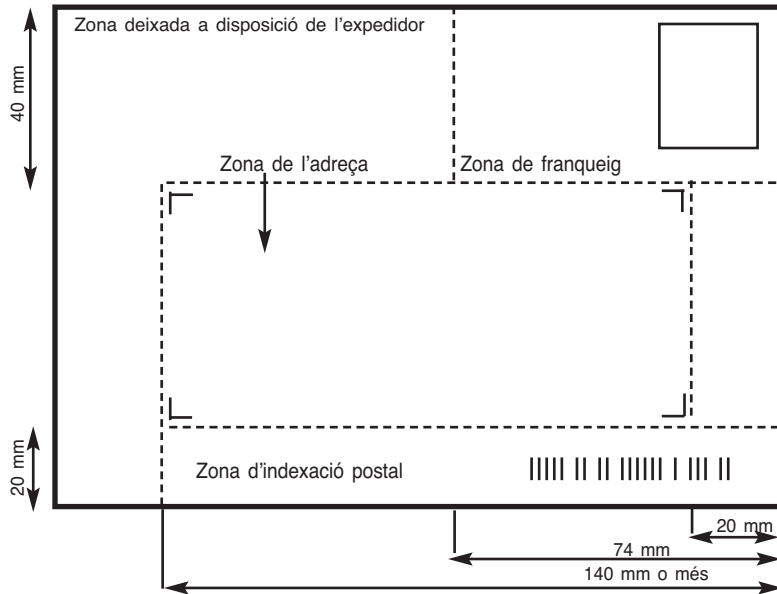

FIGURA 6. Distribució de la informació en els sobres a l'Estat francès

La distribució d'aquesta informació en el sobre és la de la figura 7.

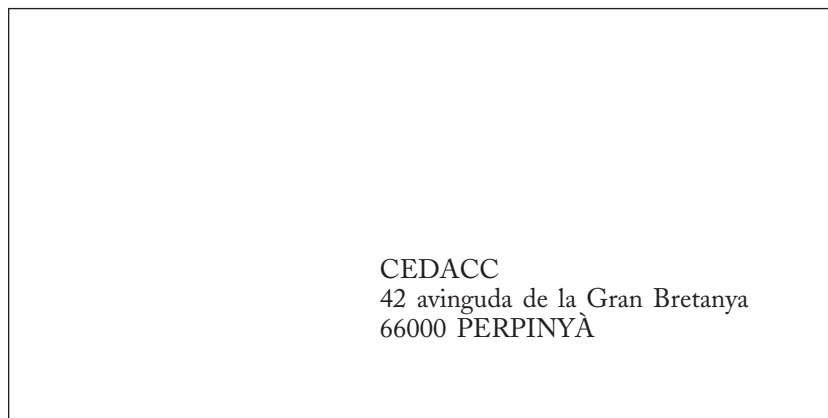

FIGURA 7. Mostra de sobre amb l'adreça del destinatari segons l'Estat francès

4.2.3. Al Principat d'Andorra s'usa el sistema espanyol, per bé que hi ha qui no posa coma entre el nom de la via pública i el número de l'edifici.

A final del 2004, el Govern d'Andorra adoptà codis postals per a les parròquies d'aquest Principat, amb la qual cosa la part de la població en les cartes s'ha d'escriure de la manera següent (sense guionet ni espai entre el codi d'estat i el codi de parròquia): *AD100 Canillo, AD200 Encamp, AD300 Ordino, AD400 La Massana, AD500 Andorra la Vella, AD600 Sant Julià de Lòria, AD700 Escaldes-Engordany.*

4.2.4. Cal recordar que en la correspondència internacional és recomanable de posar el símbol d'estat al costat del codi postal, generalment davant del codi i separat d'aquest per un guionet (v., però, § 4.2.3).

En el quadre 3 reproduïm els símbols postals d'estat europeus, tant en la forma que s'havia fet servir fins ara (que anava d'un a tres caràcters) com en la forma proposada per la Unió Postal Universal (UPU), establerta per les diverses normes ISO 3166 / Alpha-2 aparegudes fins a l'any 2004 (amb dos caràcters únicament).

QUADRE 3. Símbols postals d'estats europeus

<i>Estat</i>	<i>Símbol tradicional</i>	<i>Símbol recomanat per l'UPU</i>	<i>Estat</i>	<i>Símbol tradicional</i>	<i>Símbol recomanat per l'UPU</i>
Albània	AL	AL	Letònia	LV	LV
Alemanya	D	DE	Liechtenstein	FL	LI
Andorra	AND	AD	Lituània	LT	LT
Àustria	A	AT	Luxemburg	L	LU
Bèlgica	B	BE	Macedònia	MK	MK
Bielorússia		BY	Malta	M	MT
Bòsnia i Hercegovina		BA	Moldàvia		MD
Bulgària	BG	BG	Mònaco	MC	MC
Croàcia	HR	HR	Noruega	N	NO
Dinamarca	DK	DK	Països Baixos	NL	NL
Eslovàquia	SK	SK	Polònia	PL	PL
Eslovènia	SLO	SI	Portugal	P	PT
Espanya	E	ES	Romania	RO	RO
Estònia	EW	EE	Rússia	RUS	RU
Finlàndia	SF	FI	San Marino (Rep. de)		SM
França	F	FR	Sèrbia i Montenegro		CS
Geòrgia		GE	Suècia	S	SE
Gibraltar ⁶⁴	GBZ	GI	Suïssa	CH	CH
Gran Bretanya	GB	GB	Turquia	TR	TR
Grècia	GR	GR	Txeca (República)	CZ	CZ
Hongria	H	HU	Ucraïna	UA	UA
Irlanda	EIR	IE	Vaticà	V	VA
Islàndia	IS	IS	Xipre	CY	CY
Itàlia	I	IT			

64. Per bé que té símbol d'estat propi, Gibraltar pertany formalment a la Gran Bretanya.

En la figura 8 podem veure un exemple de sobre adreçat des de Catalunya segons els criteris vigents a Alemanya:

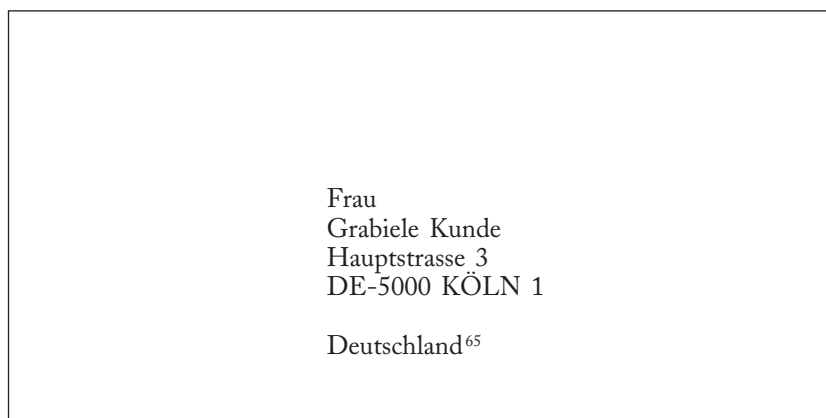

FIGURA 8. Mostra de sobre amb l'adreça de la destinatària segons l'Estat alemany

5. Bibliografia

- BADIA, Montserrat; GANYET, Rosabel; PÉREZ, Sergi. *La carta: Consells pràctics*. Andorra la Vella: Govern d'Andorra. Assessorament Lingüístic, 1990.
- BADIA I MARGARIT, Antoni M. *Gramàtica catalana*. Madrid: Gredos, 1962. 2 v.
- BASSEDA, Lluís. «Toponymie historique de Catalunya Nord». *Terra Nostra*, núm. 73-80 (1990).
- BASTIDA, Roser [et al.]. *Atlas d'Andorra*. Andorra la Vella: Govern d'Andorra. Conselleria d'Educació, Cultura i Joventut, 1991.
- BERTRAN, Joan. *Montcada/10 = un poble*. Montcada i Reixac: Ajuntament. Servei Municipal de Català, [1990].
- CABRÉ, M. Teresa [et al.] [cur.]. *Problemàtica de la normativa del català: Actes de les Primeres Jornades d'Estudi de la Llengua Normativa* [Departament de Llengua Catalana de la Universitat de Barcelona, 30 setembre i 1 octubre 1983]. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984.
- CASANOVES, Manuel. *Parleu bé el català, II: Normes pràctiques*. 3a ed. Barcelona: Claret, 1985.
- CASTELLANOS, Josep-A. *Normativa bàsica de la llengua catalana (amb exercicis autocorrectius)*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona. Institut de Ciències de l'Educació, 1989.
- Code postal*. [París:] Imprimerie Nationale, 1989.
- «Constitució del Principat d'Andorra». *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, núm. 24 (4 maig 1993).
- «Decret 36/1988, del 14 d'abril, pel qual es publiquen en el BOCAIB les formes oficials dels topònims de les Illes Balears». *Butlletí Oficial de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears*, núm. 51 (28 abril 1988).

65. Tot i que amb el símbol d'estat n'hi ha prou, de moment és preferible d'afegir el nom sencer sota de tot de l'adreça. Aquesta denominació es pot posar en català.

- «Decret 61/1990, del 31 de maig, d'ampliació del Decret 36/1988, de 14 d'abril». *Butlletí Oficial de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears*, núm. 73 (16 juny 1990).
- Denominació oficial dels municipis de la Comunitat Valenciana, 1991*. València: Generalitat Valenciana. Secretaria General de la Conselleria d'Administració Pública, 1991.
- Denominació oficial dels municipis de la Comunitat Valenciana, 1992*. València: Generalitat Valenciana. Secretaria General de la Conselleria d'Administració Pública, 1992.
- DEUTSCHE BUNDESPOST. *Ihr Brief: Informationen zum Thema Briefpost*. [Bonn]: Deutsche Bundespost. [1985].
- Diccionari de la llengua catalana*. 6a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1987.
- DUARTE, Carles; ALSINA, Àlex; SIBINA, Segimon. *Manual de llenguatge administratiu*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1991.
- «Edicte de 13 de gener de 1993, pel qual es dóna publicitat al nom oficial dels municipis de Catalunya, de les seves respectives capitals i de les entitats municipals descentralitzades». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 1704 (5 febrer 1893).
- FABRA, Pompeu. *Converses filològiques*. Barcelona: Barcino, 1952-1954.
- *Diccionari general de la llengua catalana*. 5a ed. Barcelona: EDHASA, 1968.
- *Gramàtica catalana*. 8a ed. Barcelona: Teide, 1978.
- *Gramàtica catalana*. 8a ed. Barcelona: Aqua, 1981.
- *Gramàtica de la llengua catalana*. Ed. facsimil [1912]. Barcelona: Aqua, 1982.
- *Converses filològiques*. Barcelona: EDHASA, 1983-1984. 2 v. [Obra incompleta]
- Gran enciclopèdia catalana*. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986-1989. 24 v.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, I*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1990.
- *Documents de la Secció Filològica, II*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1992.
- JANÉ, Albert. «De casa estant». *Avui* (3 juliol 1976).
- «Cap a Alp i fins a All». *Avui* (20 agost 1976).
- «La línia i la ratlla». *Avui* (23 juliol 1977).
- «Fins demà». *Avui* (27 octubre 1978).
- «Arreu». *Avui* (19 desembre 1978).
- «L'espai i el temps». *Avui* (28 gener 1979).
- «Fins demà». *Avui* (17 abril 1979).
- «D'aquí allà». *Avui* (20 març 1980).
- «Cap al lloc on veniu». *Avui* (26 novembre 1980).
- «Avui es parla de mi». *Avui* (27 febrer 1981).
- «Fins el sostre». *Avui* (2 octubre 1981).
- «Fins (a)». *Avui* (8 octubre 1983).
- «Fer-hi cap». *Avui* (28 abril 1984).
- «Vers els prats». *Avui* (3 juliol 1984).
- *Gramàtica catalana*. Barcelona: Salvat, 1977.
- LACREU, Josep. *Manual d'ús de l'estàndard oral*. València: Universitat de València. Institut de Filologia Valenciana, 1990.
- MARVÀ, Jeroni. *Curs superior de gramàtica catalana*. 3a ed. Barcelona: Barcino, 1968.
- MINISTERIO DE TRANSPORTES, TURISMO Y TELECOMUNICACIONES. *Guía código postal. España*. Madrid: Compañía Publicitaria de Exclusivas Telefónicas, 1986.
- MINISTERIO DE TRANSPORTES, TURISMO Y TELECOMUNICACIONES. DIRECCIÓN GENERAL DE CORREOS Y TELECOMUNICACIONES. *Normas que ha de cumplir la correspondencia para su tratamiento informático*. Madrid: DGCT, 1990.
- MOLL, Francesc de B. *Gramàtica catalana*. Palma de Mallorca: Moll, 1979.
- MOLL, Juli [et al.]. *Toponímia i cartografia: Assaig de sistematització*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut de Cartografia de Catalunya, 1985.
- Nomenclàtor 1980 de les vies públiques de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1981.

- «Ordre de 20 de desembre de 1988, per la qual es fa pública la llista dels noms oficials dels municipis de Catalunya, de les seves unitats de població i de les entitats municipals descentralitzades». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 111 (2 febrer 1989).
- ORGANISMO AUTÓNOMO DE CORREOS Y TELÉGRAFOS. *Guía código postal 92-93*. Madrid: OACT, 1992.
- RUAIX, Josep. *El català*, 2. Moià: Ruaix, 1985.
- *Punts conflictius de català: Deu estudis sobre normativa*. Barcelona: Barcanova, 1989.
- SANCHIS GUARNER, M. *Contribució al nomenclàtor geogràfic del País Valencià*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1966.
- SOLÀ, Joan. «Carrer (de) Balmes». *Avui* (9 gener 1994).
- VILA, Marc-Aureli. *Les comarques i els municipis de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1989.

Bibliografia consultada especialment amb vista a la segona edició del MANUAL D'ESTIL

- Denominació oficial dels municipis i altres entitats locals de la Comunitat Valenciana*. València: Generalitat Valenciana. Conselleria de Presidència, 1996.
- Denominació oficial dels municipis i altres entitats locals de la Comunitat Valenciana 1997-1998*. València: Generalitat Valenciana. Conselleria de Presidència, 1998.
- «Edicte de 13 d'abril de 1999, pel qual es dona publicitat al nom oficial dels municipis, de les seves capitals respectives i de les entitats municipals descentralitzades de Catalunya». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 2884 (7 maig 1999).
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, III*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1996.
- GRAELLS, Jordi [et al.]. *Criteris de traducció de noms, denominacions i topònims*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1999.
- LACREU, Josep [dir.]. *Toponímia dels pobles valencians. Alcoi (l'Alcoià)*. Alcoi: Generalitat Valenciana. Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa i Política Lingüística: Ajuntament, 1999. [Amb un CD-ROM]
- MESTRES, Josep M.; SANTAMARIA, Carolina. «Els noms propis geogràfics no catalans». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 27 (juliol 1997), p. 23-78.
- ORGANISMO AUTÓNOMO DE CORREOS Y TELÉGRAFOS. *Guía código postal 94-95*. Madrid: OACT, 1994. [Conté tres disquets de 3,5"]

Així mateix, hem consultat la pàgina web de la Direcció General d'Administració Local de la Generalitat de Catalunya (<http://www.gencat.es/sial>) per a la llista de noms oficials dels municipis d'aquesta comunitat autònoma i també la pàgina web de la Conselleria de Presidència de la Generalitat Valenciana amb la mateixa finalitat (<http://intra1.pre.gva.es/civis>).

Bibliografia consultada especialment amb vista a la tercera edició del MANUAL D'ESTIL

- Atles universal*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut Cartogràfic de Catalunya: Enciclopèdia Catalana, 1999.
- Atles universal català*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1983.
- BECAT, Joan; GENSANE, Joan Pere. *Mapa de la Catalunya Nord* [en línia]. [Perpinyà]: Terra Nostra, 2005. <<http://www.cg66.fr/culture/catalanite/index.html>> [Consulta: 20 març 2006].
- COSTA, Joan. «Tot Los Angeles i mig Estats Units estan en crisi». Notes sobre l'ús de "mig" i "tot" davant de topònims». A: *Llengua i Ús: Revista de Normalització Lingüística*, núm. 12 (2n quadrimestre 1998), p. 32-36.
- «Dades d'utilitat». A: *Andorra.com: El portal d'Andorra* [en línia]. Andorra, 2005. <<http://www.andorra.com/portal/infogen/dades.asp>> [Consulta: 30 juny 2005]

- DROU, Pere. *Llibre d'estil d'El Punt: Llengua 2*. [Girona]: Hermes Comunicacions, [2000].
- GENERALITAT DE CATALUNYA [dir.]. «Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya» [en línia]. A: *Departament de Política Territorial i Obres Públiques*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2002. <<http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/documentacio/llengua/toponimia/nomenclator/index.jsp>> [Consulta: 30 maig 2006]
- *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut d'Estudis Catalans, 2003.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA; UNIVERSITAT DE PERPINYÀ. *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2007.
- «Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial». *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, núm. 2 (12 gener 2001), p. 66-72.
- «Membres par ordre alphabétique». A: *Union Postale Universelle* [en línia]. 2001. <<http://www.upu.int/members/fr/members.html>> [Consulta: 30 juny 2005].
- RABELLA, Joan Anton [coord.]. *Criteris per a la toponímia d'àmbit municipal*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2006. També disponible en línia a: <http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/documentacio/llengua/toponimia/Toponimia_municipal.jsp> [Consulta: 20 octubre 2006].
- RULL, Xavier. «El Nomenclàtor d'Andorra: un projecte interdisciplinari per a la consolidació de la toponímia andorrana». *Revista de Sociolingüística Catalana* (2006). [En premsa]

MANUAL
LA REDACCIÓN Y EL USO DE TEXTOS
D'ESTIL